

Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

ingsvetenskap

Lärarytbtldningen

Att handla professionellt Anvnds musik medvetet som pedagogiskt verktyg i frskolans verksamhet?

6 Observationer och intervjuer av fyra pedagoger

Hans Kemmer

EXAMENSARBETE, 15 hgskolepoang vrterminen 2009

Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Syftet med mitt arbete var att undersöka hur medvetna pedagoger i förskolans verksamhet arbetar. Vet de alltid varför de gör det de gör, och speciellt hur medvetna är de när de använder sig av musik som pedagogiskt verktyg.

För att komma fram till resultatet bestämde jag mig för att följa fyra pedagoger en hel arbetsdag och gjorde videoobservationer. Dessutom genomförde jag kvalitativa djupintervjuer för att knyta ihop pedagogernas handlande och intervju svar. Vid intervjuerna fick pedagogerna se filmsekvenser och fick därefter frågan, varför de gjorde som de gjorde.

I mitt arbete jämförde jag mina resultat från undersökningen med vad det sägs i litteraturen. Det framkom i det slutgiltiga resultatet att pedagogerna är medvetna om sitt handlande och bemöter barnen på ett professionellt sätt.

Nyckelord: lärarprofessionalism, medvetenhet, musik, pedagoger, professionalism

Inledning	1
Uppsatsens disposition	2
Bakgrund	3
Vad är professionalism?	3
Lärarprofessionalism	3
Aktuell forskning	3
Tidigare forskning	4
Musik som pedagogiskt verktyg	8
Syfte och metod	13
Syfte	13
Metod	13
Val av metod	13
Forskningsstrategi	13
Datainsamlingsmetoder	14
Bortfall	15
Databearbetning	16
Forskningsetik	17
Urval	18
Pedagoger i studien	18
Undersökningens tillförlitlighet	19
Generaliserbarhet	20
Resultat och analys	21
Pedagog A	21
Sagan om hur öTrulleö uppfann prathjulet	21
Pedagog B och C	26
Samling före lunch	26
Pedagog D	30
Avklädning av ett barn	30
Sammanfattande Analys	32
Pedagogernas medvetna insats för att främja språket	32
Att väcka barns nyfikenhet	32
Att veta hur barn lär sig	32
Att jobba utifrån läroplanen	33
Att jobba med musik	34
Diskussion	35
Metoddiskussion	35
Resultatdiskussion	36
Vad är professionalism?	36
Vad är lärarprofessionalism?	36
Den specifika kunskapsgrunden för yrket	38
Musik som pedagogiskt verktyg	40
Slutsatser och avhandlingens bidrag	43
Förslag till fortsatt forskning	44
Referenser	

Som blivande pedagog är jag intresserad av hur man medvetet kan använda sig av musik och sång som verktyg för barns utveckling och erövrande av kunskap. Att få inblick i musikens didaktiska aspekter och få insikt om hur man kan lägga upp en genomtänkt, planerad och strukturerad musikverksamhet där lärande, skapande och barnens aktivitet står i fokus är inte bara något som är viktigt för mig som blivande pedagog utan för alla pedagoger i förskolans och skolans verksamhet.

Att handla medvetet, att vara professionell är avgörande för hur man lyckas i varje yrkeskategori och inte minst i läraryrket. Förhoppningsvis kan resultatet av denna studie användas av många pedagoger och forskare och därmed bidra till att man som pedagog blir mer medveten om varför man gör hur man gör och utöver detta bidrar till att musik i förskolan blir mer än bara en rolig stund.

Bakgrunden för att jag just valde detta område är att jag själv är väldigt intresserad av musik. Jag spelar några instrument och har under lärarutbildningen under mina VFU (Verksamhetsförlagd Utbildning) och i mitt arbete som modersmållärare ofta jobbat med musik. För att lära mig mer om hur man kan jobba med ödetta verktyg för att främja barns lärande i förskolans och skolans pedagogiska verksamhet valde jag att läsa specialiseringen musik under min utbildning. Under mina VFU uppfattade jag att musik och sång är ofta ett naturligt inslag i förskolan. Men ändå känns det för mig att musik och sång ofta snarare tjänar till för att ha en rolig stund i vardagen än att vara en genomtänkt pedagogiskt arbetssätt.

I min studie söker jag få svar på frågor som:

Används musik medvetet som pedagogiskt verktyg i förskolans verksamhet?

Hur genomtänkt eller professionellt är det som pedagoger gör?

Jag vill begränsa min forskning på en skolform och fastnade för förskolan eftersom den kan anses som barns första skola. Förskolan har ett pedagogiskt uppdrag som är formulerat i förskolans egen läroplan Lpfö 98.

öFörskolan skall lägga grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Förskolan skall erbjuda barnen en god pedagogiskt verksamhet, där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet.ö (Lpfö 98, s.4).

Om användning av musik i förskolans verksamhet säger läroplanen:

öAtt skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse liksom med hjälp av tal och skriftspråk utgår både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande.ö (Lpfö 98, s. 6).

PDF
Complete

Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Uppsatsen inleds med en bakgrund som innehåller ett avsnitt om *Lärarprofessionalism*, där det först presenteras aktuell forskning och sedan tidigare forskning. Därefter följer ett avsnitt som behandlar *Musik som pedagogiskt verktyg*. Här presenteras först *Musikalisk och pedagogisk kompetens*, därefter *Att använda musik på professionellt sätt i pedagogiskt arbete* och slutligen *En medveten musisk barnpedagog*. Nästa kapitel redovisar syfte och metod av undersökningen. Sedan följer ett kapitel där det presenteras och analyseras resultatet av den empiriska undersökningen. Uppsatsen avslutas med en metoddiskussion och med en diskussion av det redovisade resultatet kopplat till problemställningen jag presenterade i bakgrunden. Jag presenterar även mina slutsatser och avslutande ger jag förslag till fortsatt forskning.

Bakgrund

I detta avsnitt behandlar jag först litteratur som handlar om professionalism för att senare gå närmare in på litteratur som belyser musik som pedagogiskt verktyg. Innan jag vänder mig till begreppen lärarprofessionalism ska jag först ställa frågan: öVad är professionalism?ö Under rubriken *Lärarprofessionalism* redogörs först för aktuell forskning och sedan för tidigare forskning som jag anser relevanta i mitt studieämne. Under rubriken *Musik som pedagogiskt verktyg* kommer jag att se först på aktuell forskning om sedan belysa tidigare forskning utgående från olika aspekter.

Vad är professionalism?

Till frågan öVad är professionalismö, menar W. C. McGaghie (1991) i sin artikel, att man lätt kan förfalla till att tänka att det måste finnas ett enkelt svar, men det är inte så, utan det är snarare så att de senaste hundra åren en hel kår akademiska skrivare har varit sysselsatta med att hitta ett svar på denna fråga. I alla fall menar han vidare att professionella personer är personer som använder sig av speciell teknik eller speciella kunskaper i allmänhetens tjänst. Vidare påpekar han att det är viktigt att bedömningen av professionella personers kompetens ska vara transparent för omgivningen så att man kan vara säker på att servicen eller jobbet är utfört på ett effektivt sätt. Pålitlig utvärdering av professionell kompetens fordrar också kännedom av den yrkesetik som gäller för yrkesgruppen.

Lärarprofessionalism

Aktuell forskning

I rapporten *Teachers' and Student Teachers' Thoughts about Professionalism* finns en forskning dokumenterad som gjordes av M. Kusima och A. Sandberg (2005) år 2004/2005 och resultatet redovisades vid EECERA- konferensen (European Conference on Quality in Early Childhood Education) 2005 i Dublin. Det handlar om en enkätundersökning där lärarstudenter och handledare fick svara på vad professionalism betyder för lärare. I undersökningsresultatet kom fram att den störste delen av deltagarna i undersökningen gav uttryck för att lärarprofessionalism skiljer sig från andra yrken i samma genre, som t ex barnskötare. En av skillnaderna som togs upp var utbildningslängd och -innehåll. Överens var de medverkande i undersökningen att de olika professionerna kompletteras av varandra, men tydlig visades barnskötarens plats vara i omvårdnaden, medan läraren sågs som den pedagogiska ledaren. Att både barnskötare och lärare har en gemensam barnsyn och ett gemensamt mål ansågs vara viktigt.

Deltagarna i undersökningen ansåg att lärarna arbetar utgående från läroplanens uppdrag. Det kom också till uttryck att lärarna har kunskap för att leda barnen till att erövra grunden för det livslånga lärande. Dokumentation och reflektioner om sitt eget arbete såsom om barnens lärande görs med syftet att utveckla barnens kunskaper. Deltagarna i studien ansåg dessutom

or och föräldrar. Det ansågs för jätteviktigt att man får teoretiska, därför att både behövs för att stötta barn i deras lärande. Förekomsterna och vidareutbildning bedöms att vara viktiga delar av lärarprofessionalismen.

Det ansågs att lärare som yrkesgrupp har speciella kunskaper och kompetenser. Begreppet lärarprofessionalism handlade för deltagarna i studien å ena sidan om hur man beter sig som yrkesperson och å andra sidan om att ha kunskaper om hur barn lär sig.

Eftersom det inte finns någon information i studien huruvida informanter förhåller sig i praktiken till sina svar, måste det också göras intervjuer och observationer för att fånga begreppen professionalism i praktiken, menar M. Kusima och A. Sandberg (2005) avslutande.

Tidigare forskning

I boken *Lärarprofessionalism ó om professionella lärare* utgiven av Lärarförbundet (1998) har ett antal forskare i området skrivit var sin artikel i ämnet lärarprofessionalism. Jag tar upp flera av de artiklar för att belyser hur forskarna ser på ämnet.

M. Ekholm (1998) inleder sin artikel med att man tänker på en yrkesperson som är skicklig när man vardagligt pratar om professionalitet och hänvisar till att det kan ha samband med hur yrkessociologi använder sig av begreppet. För att kunna förstå läraryrkets professionella laddning föreslår M. Ekholm att se på det ifrån det sociologiska perspektivet och presenterar fem olika faktorer som används av sociologer för att granska professionaliseringsgraden av ett yrke.

- Den specifika kunskapsgrunden för yrket
- Ansvaret för utveckling av yrket
- Förekomsten av en nedtecknad yrkesetik
- Kontroll av vem som får utöva yrket
- Graden av autonomi

För att belysa hur de olika artikelskribenterna ser på professionalism kommer jag att använda mig av dessa faktorer som utgångspunkt.

Den specifika kunskapsgrunden för yrket

M. Ekholm (1998) menar att de flesta lärarnas uppgift är att utbreda allmänna kunskaper, men att lärarna som yrkesgrupp utgår från mycket specifika kunskaper. Här gäller det att ha kunskaper om barn eller ungdomars inläring och om hantering av inlärningsmaterial, om hur man ställer pedagogiska frågor och hur ett kunskapsstoff kan tas in av barn och elever.

M. Ekholm hänvisar till att den sociala fostran är en viktig kunskap till som finns i denna yrkesgrupp. Han anser att läraryrket har en otydlig laddning angående denna aspekt av professionalisering, på grund av att de unika kunskapsgrunder som lärarkåren har, ofta förblir inom egna kretsen och därmed dolda för det övriga samhället. Om lärarna framförde tydligare vad dessa unika kunskaper består av, menar M. Ekholm vidare, skulle det vara lättare för omgivningen att förstå det unika i läraryrket.

professionell, i betydelsen av yrkeskunskap, på följande en tid där teoretiska kunskaper värderas så högt, att lärarens yrkeskunskaper som inte är av teoretisk karaktär i någon större utsträckning, inte har uppmärksammas. I detta samband menar hon vidare att om de didaktiska kunskaperna kommer att utvecklas och formuleras teoretiskt och samtidigt blir en del av lärarens teoretiska verktyg, kommer lärarna få en teoretisk kunskap som andra grupper inte har.

I likhet med I. Carlgren (1998) hänvisar K. Granström (1998) till att den teoretiska basen för läraryrket är relativt tunn bortsett från rena ämneskunskaper. Som ett dilemma för lärarkåren framhåller han att lärarna inte har utvecklat gemensamma modeller för yrkespraktiken utan för många lärare är yrkespraktiken privat och personlig. Vidare hänvisar han till att ett gemensamt yrkesspråk är kännetecknande för professionella yrkesgrupper, sådana mentala modeller behövs för att förstå och kunna prata om praktiken. K. Granström ser yrkesspråket som en förutsättning för att lösa de problem som I. Carlgren och M. Ekholm (1998) pekar på, genom att de teorier och modeller som yrkeskårer kan arbeta med kan bäras av språket.

M. Alexanderssons (1998) resonemang om den professionella läraren mynnar i slutsatsen att den professionella läraren är en medveten lärare som analyserar och värderar olika handlingsalternativ utgående från sina egna kunskaper och erfarenheter för att välja det som främjar barnens kunskap och lärande på bästa sätt.

För M. Ekholm (1998) är planering, genomförande och uppföljning av undervisningen en naturlig del av lärarens arbete. Han poängterar att i dagens skola behöver lärare vara skickliga i att lära ut, instruera och informera. För att klara av sina uppgifter är det avgörande att lärarna håller sig inte bara väl informerade inom etablerade ämnen utan att de öppnar sig mot nya kunskapsfält och nytt forskning, menar M. Ekholm. Kunniga lärare har en bred repertoar av redskap för att lägga upp utläring, instruktion och informationsspridning och kan använda dem vid rätt tidpunkt för att få effekt. M. Ekholm betonar att lärarnas huvuduppgift är att leda barnens och elevernas lärande. I detta samband har kunniga lärare en stor kunskap om hur man gör när man lär sig, genom att de utforskar elevers inlärningsstrategier och inlärningsmönster. M. Ekholm poängterar att den moderna läraren är en ledare och att ledararbetet vid inläring ställer höga krav på den. Det gäller att ha bra kunskaper om ledarskapets dynamik och dess psykologiska förutsättningar. Vidare hänvisar M. Ekholm till att lärare inte bara arbetar med elever utan också med vuxna som t ex det lärarkollektivet man tillhör och barnens föräldrar och att det därför är viktigt att även ha bra kunskaper om samarbetsprocesser.

I M. Alexanderssons (1998) och även i I. Carlgrens (1998) artikel spelar reflektion en stor roll när det gäller lärarprofessionalism. M. Alexandersson beskriver den kompetenta läraren som en person som har förmågan att på ett systematiskt sätt kunna reflektera över sitt eget tänkande och sitt eget handlande. Han hänvisar till att kompetensen knyter samman praktisk och teoretisk kunskap och fungerar som en bro mellan en egen teori om det egna handlandet och teoretisk kunskap och att det är reflexionen som framstår som själva kärnan i det egna lärandet. M. Alexandersson framhåller att reflexion kan ske på olika nivåer och att dessa reflektionsnivåer ofta går i varandra men åtskiljer sig i sättet att reflektera. Den första reflektionsnivån omfattar vardagstänkande (öcommon-senseö). Reflektionen som sker omedelbart uppmärksammas sällan av läraren och handlandet sker rutinmässigt. Den andra reflektionsnivån utmärker sig genom att man sätter ord på sina erfarenheter och värderar sina handlingar. M. Alexandersson menar att reflexionen har en tendens att lätt bli ytlig om man inte utmanar sina egna antaganden och teorier. På den tredje nivån sker reflexionen mer

också andras erfarenheter. Här handlar det om att få ett
ndlandet. Den fjärde nivån utmärker sig i att man
reflekterar över sitt eget tänkande. Det kan handla om både att uppmärksamma vad man
reflekterar över i det egna arbetet och hur man reflekterar över sitt arbete. För M.
Alexandersson är det en avgörande fråga hur lärare reflekterar över sina
undervisningsmetoder, hur man förhåller sig till de metoder man har med från sin
utbildningstid, eller som förmedlas på fortbildning, eller formuleras i läromedlen och hur
undervisningsmetoder diskuteras med kollegor. M. Alexandersson menar att man ofta tar till
sig de undervisningsmetoder som man upplever som bra utan att man har uppställt kriterier
för vad som utgör en bra metod. Risken han ser i att upprepa undervisningsmetoder okritiskt
är att de kan bli till rutiner som utförs på ett mekaniskt sätt. För att få distans till sina egna
handlingar behövs en djupgående reflektion, en insikt om varför vi tänker som vi tänker och
handlar på det sättet vi gör. M. Alexandersson beskriver den professionella läraren som en
medveten lärare, en lärare som analyserar och värderar olika handlingsalternativ utgående
från sina egna kunskaper och erfarenheter för att välja det som främjar barnens kunskap och
lärande på bästa sätt.

Medan för M. Alexandersson (1998) de olika nivåer där reflexion kan ske är viktigast, är de
olika aspekter läraren måste ta hänsyn till i sitt arbete det viktigaste i I. Carlgrens (1998)
resonemang om reflexion. Hon menar att lärare i sin planering måste fundera kring förloppet
av det planerade momentet och samtidigt ta hänsyn till mål och syfte med undervisningen,
ramar, innehåll och form, liksom enskilda elever och barngruppen. Professionalism betyder
inte att alla lärare måste finna samma lösning utan det finns oändlig många tänkbara
lösningar. Hon hänvisar till att under en period gällde det att använda de rätta metoder, att
därefter kom en period med fokus på elevernas tänkande och att i nästa period kanske
innehållet kommer att fokuseras. Viktigt så menar I. Carlgren är att de andra aspekterna inte
glöms bort när nya aspekter kommer i fokus. I den reflekterande praktiken ser hon den stora
fördelen att man utgår ifrån den komplexa undervisningsmetoden och att de olika aspekterna
av planeringen är knytbara till teoretiska kunskaper av olika slag som läroplansteori, didaktik,
social- och grupp psykologi samt språk- och kommunikationsteori. Hon poängterar att
variationen i de lösningar som utvecklas blir större ju kunnigare en lärare är.

Ansvar för utveckling av yrket

I sin artikel skildrar M. Ekholm (1998) hur lärarna hade stor kontroll över läraryrkes
utveckling när folkskolan framväxte och hur de förlorade denna kontroll. Han påstår att en
hög laddning ur professionaliseringens synpunkt skulle innebära att lärarna som yrkesgrupp
står för initiativen och rutinerna när det gäller yrkesutvecklingen. Att en del lärare reagerar
trögt på arbetsgivarens utvecklingsappell, för artikelförfattaren tillbaka till att en del av
yrkesgruppen har tappat engagemanget för en bättre yrkesverksamhet på grund av att
utvecklingsansvaret för verksamheten ligger idag hos arbetsgivaren i vårt land.

I. Carlgren (1998) kallar detta för deprofessionalisering och hänvisar till att den ägde rum
under de senaste fyra decennierna. Följden av en ministerdeklaration som fokuserade på att
lärarna istället för teorier och forskning behövde konkreta anvisningar var att lärarna skildes
från forskningen och att de förlorade kontrollen över fortbildning. Att lärarnas yrkeskunskap
är så tyst och osynlig tillskriver I. Carlgren delvis denna utveckling.

sin artikel och menar att lärarna aktivt hållit ifrån sig i förklaring för detta ser han i att en professionell yrkesroll ställer högre krav till yrkesutövaren och att de privata förmånerna minskar. Ett professionellt förhållningssätt innebär att beslut som tidigare fattats av den enskilde läraren istället beslutas i gruppen. Sammanhang där lärare handlat avprofessionaliserande i hans ögon är bl a arbetsförlagd tid, arbetsenheter och fortbildning.

M. Alexanderson (1998) menar i detta samband att det finns mycket som pekar mot att lärare kommer att få ett betydligt större ansvar för sin egen kompetensutveckling och sitt eget lärande i framtiden. M. Alexandersson menar att lärarna skall ta eget ansvar för att organisera ett självutvecklande skola är ett uttalat mål och poängterar att ansvaret för yrket är ett medel att göra ett genomtänkt arbete.

Förekomsten av en nedtecknad yrkesetik

För M. Ekholm (1998) är en skriftlig yrkesetik en viktig faktor. I sin artikel anför han att det finns yrkeskårer som har en nedtecknad yrkesetik och hänvisar till att det handlar sig om yrken som blir betraktade som högprofessionella. I detta samband nämner han bland annat läkare och advokater och hänvisar till att dessa yrkesgrupper jobbar med förtroliga uppgifter och problem. M. Ekholm poängterar att vid övertramp av reglarna och vid tveksamma händelser, yrkesgruppen tar ställning till problemet. Han menar att lärarna får insikt i barnens utveckling och i deras hemliv på grund av att de följer dem över lång tid. Vidare kommenterar han att eleverna är starkt beroende av lärarna och att lärarnas bedömning påverkar barnens hela yrkesliv. Han anmärker att fastän lärare gör en så betydelsefull yrkesinsats, finns det i denna yrkesgrupp inte några interna yrkesregler och följaktligen inte något uppsiktshållande att man ska följa dessa. M. Ekholm framhåller att när föräldrar är förvånade över en lärarens beteende, granskar många skolor inte lärarens handlande utan skriker omgående till försvar. Att det inte finns någon intern yrkesetik inom lärarkåren, leder enligt M. Ekholm till att läraryrket visar sig som oladdat angående professionell kvalitet.

I detta samband kommer jag inte förbi att nämna G. Colneruds artikel (1998) som är fokuserad på frågan om yrkesetiska aspekter på läraryrket. Hon menar att lärarkåren inte har något nedtecknad yrkesetik, har till följd att omgivningen inte vet hur en lärare kommer att handla i situationer där det krävs etiska övervägande och hänvisar till att läraren befinner sig dagligen i såna situationer. Både M. Ekholm och G. Colnerud hävdar att det gäller att ha en yrkesetik för att anses som trovärdigt av omgivningen. G. Colnerud betonar att det finns en stor risk för att lärarna handlar oetiskt mot elever om det inte finns några etiska begrepp och hänvisar också till det som hon betecknar för *kollegiala lojalitetskonflikter*. Med detta avser hon att bristen på gemensamma normer medför att lärarna ofta inte kan hantera situationer där elever behöver skyddas för förtryckande behandling av kollegor.

Kontroll av vem som får utöva yrket

Den fjärde faktorn som är kontroll av vem som får utöva yrket tas bara upp i M. Ekholms (1998) artikel. Han hänvisar till att inom yrken, som anses vara högt professionellt laddade, är legitimitetsgivning och legitimitetskontroll hemmahörande. Detta går ut på att det ställs upp bestämda krav på yrkesutbildningen som kontrolleras genom granskning av utbildningarnas och examinationens kvalitet. M. Ekholm hänvisar till att dessutom bevaka hur färdigutbildade

att det kan hända att man drar in legitimeringen när
ls. Angående denna faktor konstaterar M. Ekholm att
läraryrket har en injuk laddning. Efter genomgången lärarutbildning betraktas man som
behörig att utöva yrket, menar han. Inte nog med det får arbetsgivaren också anställa personer,
som saknar utbildningen. Respekten för legitimiteten som en genomgången lärarutbildning
ger, verkar inte vara stor i vårt samhälle, anser M. Ekholm. Vidare hänvisar han till att det
ytterst sällan händer att en lärare blir avstängd med hänvisning på brist i vissa yrkesmässiga
kvaliteter.

Graden av autonomi

Den femte faktorn är graden av autonomi. Angående autonomin hänvisar M. Ekholm (1998)
till att lärarkåren framstår som högt laddad. Varken ledning eller kollegor lägger sig i hur en
lärare gör sitt arbete. M. Ekholm framhävdar att inte heller föräldrar eller elever lägger sig i
hur läraren utöver sitt yrke.

Avslutande menar M. Ekholm (1998) i sin professionalitetsdiskussion att det är den starka
autonomiladdningen som gynnar att lärare anses vara professionella trots att yrket framstår
som svagt laddat i en del av faktorerna som avgör professionaliteten och trots att i andra
faktorer lärarkåren inte riktigt lyckas med att visa för andra, än den egna gruppen, hur stark
laddningen egentligen är.

K. Granström (1998) har en annorlunda syn på självständighetskriteriet. Han skiljer mellan
individuell frihet respektive gemensam och professionell autonomi och säger att läraryrket har
en hög grad av privat frihet medan den gemensamma och professionella autonomien är
begränsad och oklar för lärarprofessionen. K. Granström menar vidare att professionell
kompetens är kollektiv kompetens, med detta menar han alltså en kompetens som en
yrkesgrupp gemensamt äger. Han drar således slutsatsen att professionell utveckling innebär
att en yrkesgrupp tillsammans genomgår en utveckling. K. Granström hänvisar till att det inte
är lärare som professionell grupp som beslutat om vilka elever ska gå i skolan, vilka ämnen
ska undervisas, hur många lektioner eleverna behöver eller vilka betygssystem som ska
användas, utan att det är politiker, byråkrater och skolledare alltså andra grupper som beslutar
i dessa för verksamheten avgörande frågor.

Innan jag kommer att belysa *Musik som pedagogiskt verktyg* vill jag ta upp M. Ekholms
(1998) första faktor igen, som är *Den specifika kunskapsgrunden för yrket*, för att hänvisa
läsaren till att det är just den av M. Ekholms faktorer som är relevant för min undersökning.
Den är även avgörande för att använda sig av musik som pedagogiskt verktyg.

Musik som pedagogiskt verktyg

Musikalisk och pedagogisk kompetens

Jag tar upp S.-E. Holgersen (2008) för att visa musik i förskoleverksamhet ur ett historiskt
perspektiv men också för att visa skillnaden mellan två olika positioner i användning av
musik och inte sist därför att S.-E. Holgersen hänvisar till det dilemma som härskar i den
musikaliska utbildningen av pedagoger.

Holgelsen (2008) aktuell politik, filosofi och undervisningspraktik i musik för yngre barn i Skandinavien (Danmark, Norge, och Sverige). Han hänvisar till att det finns en rik tradition i att arbeta med sång och musik med förskolebarn i alla tre länder. Detta går tillbaka till Fröbelpedagogiken med sin utgångspunkt i lek och kreativa aktiviteter och med tonvikten på sång och sånglekar som genomgående strukturer i socialt umgänge. Frøbels idéer har haft stort inflytande i Skandinavien. S.-E. Holgelsen hänvisar till att Frøbels idéer har inspirerat reformpedagogikens renässans från redan början av 2000-talet. Vidare menar skribenten att tillsammans med dessa idéer var det för musiken i förskolans verksamhet karakteristiskt att den hade en polarisering på klassiskt musikutbildning på ena sidan och kreativa aktiviteter på andra sidan. Differenser mellan dessa positioner har sina rötter i differenta estetiska paradigmen. I den klassiska musikutbildningen är musik ett konstnärligt uttryckssätt medan för musik som kreativa aktiviteten är det barnens naturliga artikulation som står i centrumet. S.-E. Holgelsen hänvisar till att det tills idag fortfarande finns det två sätt att använda musik för förskolebarn. Musikaliska aktiviteter leds av en förskolepedagog och elementär musikutbildning av en musikpedagog. S.-E. Holgelsen framhåller att situationen i förskolans verksamhet i Sverige och de andra skandinaviska länderna idag är ofta så att pedagoger eller förskollärare med liten eller helt utan musikaliska kunskaper, eller musiker med liten eller utan pedagogisk utbildning leder musikaliska aktiviteter. Han ser detta läge som en följd av en delad kulturvärdering och ekonomiska prioriteringar. I detta samband hänvisar S.-E. Holgelsen till att på lärarutbildningen pedagogik och teori i Sverige har fortfarande en högre status än i Danmark och menar vidare att omvandlingen av det svenska utbildningssystemet, som följd av politisk regeringsmakt, leder till att Sverige närmar sig danska förhållande. Dessutom lägger han till att det finns musikutbildningar för elementarmusiklärare på olika musikkonservatorier i Sverige kvar, medan dessa utbildningar i Danmark har försvunnit helt för några år sedan.

Situationen som S.-E. Holgelsen (2008) beskriver, särskilt i avseende på förskollärarens musikaliska kunskaper, kan uppfattas att stå i motsats till läroplanens uppdrag som innehåller öatt skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse liksom med hjälp av tal- och skriftspråk utgör både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande. (Lpfö 98, s.6-7)

Också B. Uddén (2004) har tvivel till realiseringen angående musiskt arbete. Hon anser att under senare delen av 1900-talet har tiden för musikundervisning i lärarutbildningarna fått allt mindre utrymme och hänvisar till att i dagens lärarutbildning behöver musik och rörelse inte vara obligatoriska ämnen för blivande pedagoger i förskolan och skolan. I att man istället satsar på att den som har någon förutsättning ska välja att utbilda sig i musik i sin utbildning, ser hon faran att det är inte tillräckligt många som anser att de har förutsättningar för att söka sig till musikkurser. Vidare menar hon att det finns en stor risk att pedagogerna i verksamheterna alltmer överlåter den gemensamma sången och musikskapandet till den dag där öen specialistö finns tillgängligt.

När man pratar om lärarkompetens och i synnerhet om kompetensen att leda musikaliska aktiviteter kan man inte undvika att visa upp för läsaren hur den norske musikprofessor J.-R. Bjørkvold (2005) ser på detta. J.-R. Bjørkvold går ännu ett steg vidare än S.-E. Holgelsen (2008) och kräver att lärarutbildningen görs om så att det musiska ska stå i fokus. Han pläderar för att alla lärarstudenter under hela första utbildningsåret bör ägna sig åt de musiska och skapande ämnen som bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse. Poängen är att för det äkta lärande, en levande lärare är lika viktig som en levande elev. J.-R. Bjørkvold

att ingen lärare kommer att lyckas utan förmågan till
vi alla föds som musiska människor och hävdar att
ingen skola kan utveckla musiska elever växande utan att det finns musiska lärare.

Att använda musik på professionellt sätt i pedagogiskt arbete

J.-R. Bjørkvold (2005) hävdar att människan är musisk från början och tar bland annat upp barnens spontansång som ett musikaliskt modersmål över alla landgränser. Också B. Uddén (2004) menar att när man lyssnar noga på barn, både när de leker tillsammans och när de leker ensamma, hör vi att de uttrycker sig nästan mer i sångton än i tal. Spontansång anses av förstnämnda som en del av barnkulturen, barns egen kultur. Också B. Uddén menar att spontansången verkar ha en central funktion för barns emotionella, sociala, såsom kognitiva utveckling och intresset för musik, sång och dans fortsätter hela livet. Både B. Uddén och J.-R. Bjørkvold är överens om att människans språk är musiska i den meningen att alla mänskliga sinnesintryck och kroppsuttryck bygger på rytm, rörelse och ljud som utgör medlen för människans kommunikationsförmåga och minne.

Vidare anser J.-R. Bjørkvold (2005) att alla barn behöver sången för att växa som människa och därför bör barnen få tillfälle att utveckla sig i detta område redan från början. Detta ser J.-R. Bjørkvold som en del av språk- och kommunikationsutvecklingen. Han ser sången som barnets första instrument med den egna kroppen som resonanslåda, sträng och stråke. Trumman eller andra rytminstrument, så menar J.-R. Bjørkvold, är barnens andra instrument som t ex kan komma till användning i kombination med sång och lek. Han rekommenderar att barnen skulle få möjlighet att använda trumman och andra rytminstrument redan tidigt i det fria leken och i vuxenstyrda aktiviteter. Till användning av trumman menar han att den så mycket som möjligt bör knytas ihop med tal, sång, dans och lek där det styrande är pulsen i barnens tal och sång. J.-R. Bjørkvold rekommenderar att barnen får slå direkt med händerna på trumman istället för att använda trumpinnar så att kroppskontakten blir så starkt som möjligt och medger att trumma direkt på kroppen hör också till. Genom att spela med, dansa och sjunga kan den vuxne fungera som inramning för barnens trummande. Han anser att vi kan lära oss mycket av den afrikanska kulturen och föreslår att använda sig också av video eller dvd för att visa barnen en förebild. Spännande för barnen är också att spela till inspelad musik, menar han och att de genom detta får stöd genom en professionell puls. J.-R. Bjørkvold hävdar att det viktigaste är att barnen hela tiden får lära sig genom direkt och funktionellt deltagande i musikaliska sammanhang och att det är de vuxnas ansvar att det finns ett funktionellt utrymme för lärandet. Såsom för allt lärande gäller det också i arbete med musik att barnen lär sig bäst i meningsfulla sammanhang.

B. Uddén (2004) i sin tur förespråkar musisk lek och musiska aktiviteter i förskolan och menar att innan människan får tillgång till instrument så sjunger och dansar hon. Hon hänvisar till att förskolbarn lär sig allt på ett muntligt och kroppsligt sätt och använder visor och rytmisk lek för att lära sig att tala och förstå tillvaron. B. Uddén tar upp ett annat argument än J.-R. Bjørkvold (2005) i frågan om varför det är viktigt att göra musiska lekar eller aktiviteter med barn, nämligen att det musiska tillhör de två lägre nivåer av människans hjärna som är de nivåer som styrs av rörelse och känslor och att det tredje hjärnnivå, som är tanke- och språkhjärnan, mognar genom stimulans av de lägre nivåerna. B. Uddén menar för att aktivera och stimulera hela hjärnan är effekten större om man inte bara lyssnar på musik, utan själv uttrycker sig i sång, dans och instrumentspel och lägger till att det är nödvändigt för barn.

l och danslekar och menar att med dessa tränas och k och känslomässig förmåga. Hon tar upp ett exempel och menar att i finger- rörelselekar tränas kopplingen mellan kropp och tanke tills det är automatiserad. Hon menar att också den sociala kompetensen tränas genom att alla måste börja på samma gång, akta på att man inte överrösta varandra och vänta på sin tur. Hon tar också upp att de nämnda aktiviteterna utvecklar språket, men hänvisar till att även intellekt och koncentrationsförmåga utvecklas. I motsats till B. Uddén (2004) och J.-R. Bjørkvold (2005) hänvisar H. Don Lind till att barnen behöver få möjlighet att prova sig fram, skapa, laborera och experimentera, leka och dramatisera för att frigöra fantasin och vidga vyer. Hon poängterar att det är en viktig egenskap att tänka fritt och självständigt och ha tillgång till sin egen fantasi. Hon tillägger att det behövs mycket träning, men kan bli en viktig personlig tillgång i livet.

I motsats till de ovan nämnda, är musikens egenvärde det viktigaste för U. Jederlund (2002). Han menar att musiken är motiv i sig själv när det handlar om musikens användning i pedagogiska sammanhang. För U. Jederlund är rytm och ton, musik, själva kärnan. Han hänvisar till att musik har funnits så länge det har funnits människor och att i alla tider och alla kulturer musiken tillhörde människors liv och att man sig inte kan klara utan musik. Centralt för U. Jederlund är, att i musiken barn och vuxna med olika ursprung och förutsättningar kan utvecklas tillsammans, ha roligt och må bra. I en sådan miljö finns möjligheter för utveckling inom olika område som t ex språket.

En medveten musisk barnpedagog

För att läsaren bättre ska förstå vems lärande den musiska barnpedagogen ska främja, tar jag upp en definition av den ömusiska människanö.

J.-R. Bjørkvold (2005) menar att den ömusiska människanö kännetecknas av ett vidöppet spontant lekande och lärande och hävdar att barnet engagerar hela sitt väsen och alla sina språk i samspel och lek. Barnet uttrycker sina upplevelser och gestaltar världen i musisk lek och skapande.

För B. Uddén (2004) är en medveten musisk pedagog, en pedagog som bygger in visan med rörelselek och dans i vardagsarbetet. Musikens och sångens sociala funktioner, som att skapa glädje och gemenskap, samt musisk lekstimulans för att stärka barnens talspråk, är centralt för den musiska pedagogen. Att ha kunskaper om barns förutsättningar, att lära genom musisk lek och hur detta styr deras inlärningsstrategier samt att kunna hålla takt, rytm och ton för att kunna leda barns lärande, tillhör de kvalifikationer som den musiska pedagogen skulle ha, anser B. Uddén. Pedagogen måste delta i aktiviteten som barnens förebild i sång och musikleken samt kunna visa hur rytminstrument kan användas. Det centrala i kompetensen för att leda den gemensamma musiska leken, är att själva kunna leka musiskt och samtidigt kunna organisera lekens rammar.

B. Uddén (2004) anser att det är ledarens lyhördhet och tålmod samt inlevelsefulla förmåga att samtala, berätta, sjunga och röra sig rytmiskt som kännetecknar en god musisk pedagogik. Också för H. Don Lind (2007) är det ovan nämnda viktiga egenskaper för pedagogen som leda musiklekar med barnen. Men hon betonar att man som musisk pedagog måste se att musik är till för alla och att man därför behöver ha ett mindre dömande och elitistiskt synsätt. Hon poängterar att man skulle tänka på att vi alla har förmåga att uppleva musik, sjunga, spela, röra oss och kommunicera via musiken. Vidare menar hon att när man ständigt blir

PDF Complete

*Your complimentary use period has ended.
Thank you for using PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features](#)

snarare finns ditt sätt och mitt sätt.

t utvecklas mot ett fritt, levande och eget uttryck. Som
t visa att det inte finns något rätt eller fel, utan att det

H. Don Lind (2007) hänvisar till en annan viktig aspekt, nämligen till improvisation, alltså fantasi och lek, och eget skapande. Hon anser att en utmaning för pedagogen består i att skapa utrymme för barnen där de kan prova sig fram, skapa, laborera och experimentera, leka och dramatisera inom fasta och trygga ramar.

Syfte

Syftet med mitt arbete är att följa fyra pedagoger på en förskola under en arbetsdag och videofilma olika moment. Jag vill ta reda på hur professionellt pedagoger handlar i olika situationer och speciellt hur medvetet de använder sig av musik. Används musik och sång medvetet i det pedagogiska arbetet eller kommer den bara till användning för att ha roligt eller förgylla stunden?

Metod

I detta avsnitt beskriver jag min undersökningsmetod. Jag tar även upp de etiska dilemman som en undersökning medför och kommer att beskriva urvalet av fältet dvs. verksamheten där jag genomförde min undersökning. Här presenteras också de medverkande personerna och undersökningens tillförlitlighet diskuteras i detta avsnitt.

Val av metod

Först gäller det att välja metoden som passar bäst för att genomföra undersökningen. I pedagogiska studier skiljer man mellan kvantitativa och kvalitativa undersökningar. Kvantitativ forskning har naturvetenskapen som bakgrund medan kvalitativ forskning har sitt ursprung i humanvetenskap. Kvantitativ forskning handlar om storskalig faktainsamling och analysering av siffror. Vid resultatpresentationen används gärna diagram och tabeller. Hur människor upplever sin värld står i centrumet vid den kvalitativa forskningen och denna typ av forskning förknippas med småskaliga studier. I motsats till kvantitativ forskning bygger den kvalitativa forskningen på en större begränsning av undersökningsfältet, men undersöker det på djupet. Medan kvantitativ forskning förknippas med forskarens neutralitet, anses att forskaren i kvalitativ forskning är mer inblandat genom observationer, intervjuer och tolkningar. (M. Denscombe, 2000)

I min uppsats använder jag mig av en kvalitativ undersökningsmetod. För att undersöka hur professionellt pedagoger på en förskola handlar i olika situationer och hur medvetet de använder sig av musik som pedagogiskt medel, följde jag fyra pedagoger under en arbetsdag.

Forskningsstrategi

Ett kvalitativt angreppssätt valdes för att få reda på tanken bakom pedagogernas handlande när det gäller att handla medvetet. Genom användning av kvalitativa intervjuer, som är socialt konstruerade av intervjuare och respondent i intervjusituationen, och videobservationer vill jag nå fram till mer djupgående svar på respondenternas handlingar och de bakomliggande tankar. En kvalitativ forskningsstrategi har sin tonvikt på holistisk information som förutsätter att helheten är mer än summan av delarna. Syftet med en kvalitativ forskningsstrategi är att tolka och förstå de resultat som framkommer M. Denscombe (2000).

S. Stukát (2005) som beskriver öppna intervjuer och flera angreppssätt i det kvalitativa synsättet. På grund av att forskarens egna tankar, känslor och erfarenheter, som ses som en tillgång i tolkningen, ingår när det insamlade materialet bearbetas genom kvalitativ analys bedöms metoden som att vara bättre än intervjuer med bestämda frågor eller observationsmallar med utvalda kategorier.

Datainsamlingsmetod

Undersökningen gjordes med kvalitativa, ostrukturerade intervjuer och videoobservationer. S. Stukát (2005) hänvisar till att man inte bara måste använda sig av en metod utan att det kan vara till fördel att använda sig i en studie av en kombination av metoder. Han gör flera förslag av metodkombinationer som bland annat att börja med en inledande observationsstudie som senare följs upp av kompletterande intervjuer som tar sin utgångspunkt i observationens resultat. Genom att använda sig av en sådan metod förstärks möjligheten att undersöka ett problemområde på djupet.

Mitt metodval föll på deltagande observation och djupintervjuer med videomaterial till utgångspunkt. M. Denscombe (2000) hänvisar till att deltagande observation betyder att övara därö och öatt vara i händelsernas centrum. Vidare hänvisar han till att det deltagande element kan vara annorlunda i olika versioner av deltagande observation och att observatörens roll inte måste leda till ett totalt uppgående i situationen.

Tanken som ligger bakom detta val är att jag å ena sidan ville se hur mina informanter arbetar och liksom får möjlighet att göra mina egna tolkningar kring hur de jobbar samt om de jobbar på ett professionellt sätt och hur de använder sig av musik. Å andra sidan ville jag inte bara fråga de i undersökningen medverkande fyra pedagoger hur de jobbar utan jag ville fråga dem varför de gör som de gör för att få deras reflektioner om sitt eget arbetssätt. Om jag bara skulle intervjua fyra pedagoger om hur de jobbar och om medvetet användning av musik dvs. som pedagogiskt verktyg, skulle jag bara få fram det de anser de gör alltså deras tolkning. S. Stukát (2005) anser att när man vill ta reda på vad människor faktiskt gör och inte bara vad de säger att de gör, lämpar sig någon form av observation bäst.

Genom att göra videoobservationer, välja ut material, göra egna tolkningar, intervjua dem i studien medverkande pedagogerna utgående från mitt videomaterial och genom att jämföra mina tolkningar av videoobservationerna med det som framkom i intervjuerna vill jag komma fram till ett mer djupgående material. M. Denscombe (2000) menar att när en forskare använder sig av olika metoder dvs. metodtriangulering, för att samla in data, öppnar sig en ny möjlighet. På grund av att varje metod kan belysa saken utifrån ett särskilt perspektiv kan forskaren använda dessa perspektiv som ett verktyg för att jämföra.

Videoobservation

Videoobservationerna genomfördes under tre dagar på två avdelningar och involverade fyra pedagoger. Först videoinspelade jag olika situationer. Senare genomförde jag enskilda intervjuer där pedagogerna fick se på förhand utvalda videosekvenser. Meningen med detta sätt att gå till väga var att föra in kontexten och bedömningsobjekten i reflektionssituationen

de medverkande i undersökningen och på så sätt öka & G. Rossman, 1999).

Oöver att man kan gå tillbaka till sina inspelningar och därmed till en säkrare dokumenterade observation, ser S. Stukát (2005) videoobservationens stora fördel i att man kan visa sina inspelningar för de observerade personerna efteråt. Här finns det tillfälle att fråga hur respondenterna tänkte under arbetspasset eller handlingen och varför de gjorde som de gjorde.

Observationer valdes som undersökningsmetod för att kunna komma åt pedagogernas konkreta handlande. Videoinspelningar i synnerhet valdes för att kunna utgå från dessa vid de ostrukturerade intervjuerna med pedagogerna och för att kunna gå tillbaka till dem vid analysen av observationerna. Fördelen med videoinspelning mot ljudinspelning eller anteckningar vid observationer är att i denna datainsamlingsmetod förs samman två empiriska enheter dvs. visuell och auditiv material.

Intervju

M. Denscombe (2000) hänvisar till att ostrukturerade intervjuer betonar den intervjuades tankar. Att introducera ett ämne och låta informanten utveckla sina tankar och ingripa så lite som möjligt är forskarens uppgift vid denna typ av intervju. På detta sätt är ostrukturerade intervjuer mer djupgående än strukturerade eller halvstrukturerade. Av stor vikt för denna studie var att den använde intervjutypen möjliggör att intervjuaren får öppna svar och tillgång till respondentens egna ord och tankar.

Intervjuerna som tog omkring en halv timme var, genomfördes i personalens arbetsrum i en avspänd och lugn miljö. Jag genomförde personliga intervjuer dvs. jag intervjuade mina fyra informanter en i taget. I början av intervjuerna visades utvalda videosekvenser för pedagogerna och därefter blev de frågade varför de gjorde som de gjorde. Det ställdes sedan en följdfråga om varför de använde sig av musik i aktiviteten.

Jag hade för avsikt att spela in mina intervjuer på band. Fastän jag hade kontrollerat min bandspelare på funktion innan jag åkte till förskolan, där jag genomförde alla fyra intervjuerna på samma dag, krånglade bandspelaren redan i början av första intervjun. Jag var således tvungen att anteckna alla intervjuer så noggrant som möjligt.

Litteraturstudie

Jag använde mig av vetenskapliga artiklar som handlar om professionalism och om musik som pedagogisk medel som jag tog fram via datorbaser. Vidare använde jag mig av avhandlingar och litteratur som jag sökte via bibliotekskataloger. Även tidigare kurslitteratur kom till användning.

Bortfall

Bortfall i en fältstudie som min är minimerat i motsats till exempelvis en enkätundersökning. Från fyra tillfrågade pedagoger ställde tre upp direkt för att delta i observationer och intervjuer. Men det var lättare att hitta en till pedagog, som ingår i förskolans nio personers

Databearbetning

Vid bearbetning av materialet utgicks från arbetets syfte.

Val av videoobservationer

Under mina observationer har jag nästan spelat in fyra timmars videoband. Sekvenserna visar olika vardagliga situationer på förskolan där lärarna blev aktiva, alltså genomförde en handling. Jag videofilmade mat-, lek-, på- och avklädningssituationer och lärarstyrda aktiviteter. M. Heikkilä (2006) hänvisar till att arbetssättet med videodokumentation leder till ett jättejobb med materialbearbetning. På grund av att det gäller att begränsa sig i en mindre studie som i föreliggande fall, där tidsramen sätter gränsen, var jag tvungen att göra ett urval av mitt material. Tanken som ligger bakom detta är att det är bättre att begränsa sig på några utvalda sekvenser och analysera dem på djupet än att beskriva och analysera mycket material bara ytligt. Jag valde videosekvenser som jag anser är centrala för förskolans pedagogiska verksamhet men även för de i observationen ingående pedagoger. Jag tog också hänsyn till att välja ut aktiviteter där det förekom musik i någon form. Det utvalda materialet belyser två lärarledda aktiviteter och en avklädningssituation. En av de aktiviteterna genomfördes av två pedagoger som deltog i undersökningen.

Transkribering av filmsekvenserna

Vid transkriberingen av videosekvenserna har sekvensinnehållet stått i centrum. Viljan att förstå vad som sker i sekvensen och hur det som händer kan värderas, har stått i fokus. Pedagogernas handlande är den centrala informationen som analyseras ur videoobservationer. För att få denna information såg jag först på videosekvenser och skrev ner pedagogernas handlande och uttalande liksom dialogerna mellan de och barnen.

Transkribering av intervjuer

Utgående från mina anteckningar jag gjorde vid intervjutillfället skrev jag direkt efter genomförande intervjuerna ner och gjorde även reflekterande minnesanteckningar för att komma ihåg så mycket som möjligt av intervjusituationerna. Vid transkriberingen av intervjuerna fokuserades ambitionen att förstå hur pedagogerna ser på sitt eget handlande.

Bearbetning och sammanställning av materialet

M. Denscombe (2000) hänvisar till att kvalitativa data inte finns där öuteö och väntar för att bli upptäckta utan att dem är produkten av en tolkningsprocess. Således spelar forskarens jag en viktig roll i själva produktionen och tolkningen av kvalitativa data. Det är ju forskarens identitet, värderingar och övertygelser som spelar in i analysprocessen. I analysdelen av min studie jämförs mina egna reflektioner och tolkningar av det som händer i videosekvenserna med intervjuvararna och respondenternas reflektioner. I resultatsdelen tas upp en beskrivning av det som händer i videosekvenserna. Beskrivningen inleds med ett utdrag av dialoger

Öljer forskarens reflektion kring observationen. Också
jar med några citat av respondenterna. Efter
intervjuerövningen följer en reflektion kring respektive intervju där det även jämförs
reflektionen kring observationen med reflektionen kring intervjun. I den sammanfattande
analysen vävs analyser av de olika observationssekvenser och intervjuerna samman och det
görs försök att hitta mönster i pedagogernas handlande och arbetssättet.

Forskningsetik

Innan jag började med undersökningen kollade jag upp de fyra etiska krav av vetenskapsrådet (Forskningsetiska principer, 2002) för att skydda deltagarnas identitet. På grund av jag använder mig i min forskning av videoteknik var det också relevant att ta hänsyn till de råd som ges i skriften Etik ó God praxis för forskning med video (1996).

Informationskravet innebär att forskaren ska informera alla personer, som lämnar information, att deltagandet är frivilligt och att de uppgifter som insamlas endast kommer att användas för forskning och inte för något annat syfte. Pedagogerna som ingick i studien informerades muntligt om undersökningens syfte, om vilka villkor som gäller för deras deltagande och deltagandets frivillighet. Därför att ett videoband kan analyseras ur mer än ett perspektiv var det särskilt viktigt att informera de medverkande att jag kommer att använda det inspelade material endast för att undersöka pedagogernas professionella handlande. En viktig aspekt är även att man bör upplysa hur banden förvaras, vilka som har tillgång till dem och hur länge banden kommer att sparas. Jag informerade de deltagare att banden ska förvaras på ett säkert ställe, att det är bara jag som har tillgång till dem och att de ska raderas efter jag har avslutat mitt arbete. Jag kom även överens med de medverkande att de får en kopia av inspelningar och att jag får visa några videosekvenser på Mittuniversitetet i samband med examinationen av mitt uppsatsarbete.

Samtyckeskravet innebär att forskaren skall inhämta undersökningsdeltagarnas samtycke på grund av att de har rätt att själva bestämma över sin medverkan. Efter pedagogerna har blivit informerade om studiens syfte och deltagandes frivillighet hade de möjlighet att bestämma sig om de ville medverka i studien eller inte. Samtyckeskravet innebär även att man måste inhämtas tillstånd från undersökningsdeltagarna när man vill visa videoband i undervisningssamband. Som ovan redan beskrivits fick jag tillstånd av deltagarna att visa filmsekvenser i detta samband.

Konfidentialitetskravet innebär att känsliga uppgifter omges av tystnadsplikt och att undersökaren skyddar i studien ingående personers uppgifter. Alla uppgifter ska förvaras på ett säkert sätt så att deltagarna inte kan identifieras av utomstående. Detta har tagits hänsyn till i undersökningen och inga utomstående förutom forskaren har fått del av uppgifter som framkommit under observationer och intervjuer. I arbetet finns inga namn nämnda och allt har gjorts för att avidentifiera deltagarna. Det hänvisas till att mediet video är etiskt känsligt på grund av att materialet inte utan vidare kan avidentifieras. Vidare hänvisas till att en delvis avidentifiering är relativt oproblematiskt. Detta innebär att identitetsuppgifter inte bör finnas på banden och eventuella kopplingar mellan banden och andra persondata bör kodifieras. I min undersökning togs hänsyn till detta. Det finns inga identitetsuppgifter på banden och som redan tagits upp är persondata avidentifierat i mitt arbete. Min undersökning är konfidentiell, det innebär att endast forskaren får ta del av informationen från intervjuer och observationer. I arbetet nämns inga namn på vare sig pedagoger, barn eller plats.

forskningen inte får användas på annat sätt än vad de te lämnas ut om inte samtycke ges från de berörda personerna. I studien har det tydligt framkommit att inga personuppgifter kommer att lämnas ut. På grund av att videomaterialet kännetecknas av en mycket personlig karaktär är det speciellt angeläget att uppmärksamma på vilket nyttjande deltagarna har givit sitt samtycke till. Detta har tagits hänsyn till i denna studie som redan beskrivits under informationskravet och även samtyckeskravet.

Urval

Min avsikt var att utföra mina undersökningar på en förskola till vilken jag inte har någon anknytning till för att inte ha några förutfattade meningar till personalens arbetssätt. Det visade sig emellan att det inte skulle vara så lätt att få tag på en förskola där pedagoger var beredda att ställa upp. Jag valde ut en förskola som ligger i min hemkommun och tog telefonkontakt. Jag berättade att jag har för avsikt att följa fyra pedagoger under en arbetsdag. Förskolan fick också informationen att jag kommer att videoinspela olika moment och aktiviteter och att jag ska intervjua de medverkande pedagogerna vid ett senare tillfälle. Förskolepersonalen bestämde sig för att inte ställa upp och jag tog kontakt med en annan förskola. Efter det att sammanlagt tre förskolor, där jag är okänd inte ville medverka i undersökningen, var jag tvungen att avgå från min ursprungliga avsikt och att ringa upp en förskola där jag tidigare i samband med min utbildning genomförde några aktiviteter med barngruppen. Personalen lovade att fundera på saken och höra av sig. Det senare gjorde de inte och när jag ringde upp de efter några dagar fick jag ytterligare ett avslag.

Slutligen fick jag möjligheten att genomföra mina undersökningar på en förskola i grannkommunen där jag vardags jobbar som modersmålstränare. Det handlar om en kommunal förskola lokaliserad på en landsbygd med ca 400 invånare i en kommun i södra Norrland. På grund av jag bara vistas där en timme en gång i vecka och jobbar med samma barn varje tillfälle, var jag inte så insatt i pedagogernas arbete. Det kändes ändå väldigt nytt för mig att följa fyra pedagoger på denna förskola, inte sist på grund av att jag brukar vistas i bara en av verksamhetens två avdelningar när jag jobbar och att jag endast kände en av de fyra pedagoger som var beredda att ställa upp.

Sammanlagt jobbar nio personaler i verksamheten som består av två förskoleavdelningar samt fritids. I förskolans småbarnavdelning går 12 barn i ett- till tvåårsålder och i den andra avdelningen 18 barn i tre- till femårsålder.

Pedagoger i studien

De fyra pedagoger som ingick i studien, jobbar fördelade på två olika förskoleavdelningar. Två pedagoger arbetar som förskollärare och två pedagoger som barnskötare.

Pedagog A är 40 år och är utbildad F-5 lärare sedan januari 2006. Tidigare har hon en fritidsledarutbildning och har arbetat sedan 1990 i samma enhet. Hon jobbar i avdelningen där tre- till femåringar går.

arnskötare sedan 1993. Hon har sedan dess arbetat i där ett- till tvååringar vistas.

Pedagog C är 45 år och är utbildad förskollärare sedan 1984. Hon har jobbat på samma förskola sedan 1985. Hon jobbar också i avdelningen där ett- till tvååringar går.

Pedagog D är 38 år och har jobbat som barnskötare i 15 år. Hon har jobbat på aktuella förskolan i 3 år. Hon jobbar på båda avdelningar, men mestadels på avdelningen med de större barna. Den dagen jag följde henne jobbade hon på småbarnavdelningen.

Undersökningens tillförlitlighet

Enligt S. Stukát (2005) handlar validitet om att man verkligen undersöker det som man avser att undersöka. Syftet med mitt arbete är att följa fyra pedagoger under en arbetsdag och videofilma olika moment. Min avsikt var att ta reda på hur professionellt pedagoger handlar i olika situationer och speciellt hur medvetet de använder sig av musik. Genom att använda mig av videoobservationer och intervjuer som undersökningsmetod hade jag å ena sidan möjlighet att se med egna ögon hur pedagogerna jobbar och å andra sidan fick jag pedagogernas åsikter om deras handlande. Resultaten från observationerna och intervjuerna bekräftade varandra. Jag är medveten om att det var en ovan situation för både personal och barn att videokameran fanns med under många situationer och aktiviteter. Det finns en viss risk att personer beter sig annorlunda än vanligt när de är medveten om att de blir videofilmade. Barnen var bara i början intresserade av kameran men reagerade inte nämnvärt på videoinspelningen. Eftersom det märktes att barnen var vana vid de genomförda aktiviteterna under dagen anser jag att de inspelade aktiviteterna och rutiner återspeglar en vanlig dag i förskolans verksamhet respektive avdelning. Således mäts vid både observationerna och intervjuerna, där pedagogerna reflekterade om sin handlande, professionalism i allmänheten och professionalism när det gäller användning av musik. Undersökningen mäter alltså det den är avsedd till att mäta.

Enligt S. Stukát (2005) betyder reliabilitet hur bra forskningens mätinstrumentet är på att mäta alltså kvaliteten av mätinstrumentet. Hur ovan beskrivits har studiens mätinstrument varit videoobservationer och även intervjuer som utgick från observationerna och observationernas tolkningar. Genom att jag använde mig av denna metodtriangulering har det varit möjligt att komma närmare ett sant och pålitligt resultat. Om jag bara hade intervjuat pedagogerna om hur de jobbar, om vilka metoder de använder sig av och hur de jobbar med musik för att komma fram till hur medveten eller professionellt de jobbar, kunde risken vara stor att intervjudaturna inte stämmer överens med pedagogernas verkliga handlande. Att videofilma under observationen hade en påverkan på studien som visade sig i att respondenterna blev lite nervösa framför kameran och uppträdde kanske inte helt naturligt. Men ändå genomfördes dagen som vanligt med aktiviteter och handlingar som barnen är vana med hur ovan redan nämnts. Därför ses det insamlade materialet som tillförlitligt för undersökningens resultat.

S. B. Merriam (1994) hänvisar till att reliabilitet handlar om i vilken utsträckning ens resultat kan upprepas. För att nå reliabiliteten i en undersökning gäller det således att beskriva tillvägagångssättet så bra som möjligt så att undersökningen skulle kunna upprepas av någon annan på liknande sätt. Med den beskrivningen som ovan gjorts om hur jag har gått tillväga i

ut som deltagare i studien, hur material har samlats in och att ha uppfyllt kravet på upprepbarhet. Jag vill även uppta några tecken i undersökningen jag är medveten om. Som ovan redan beskrivits, kan användningen av videokameran ha påverkats respondenterna och situationen under observationstillfällena. På grund av att min bandspelare var ur funktion under intervjutillfällena, som hade till följd att jag var tvungen att anteckna så ordagrant som möjligt, kan det vara möjligt att jag missade några uttalande av mina informanter. I motsats till observationerna där jag kunde gå tillbaka till inspelningarna under analyseringsarbetet hade jag inte denna möjlighet när det gäller intervjuerna. Slutligen vill jag hänvisa till att forskarens egna tolkningar av både observationer och intervjuer som anses vara en tillgång i kvalitativa undersökningar kan vara ett hinder för resultatens tillförlitlighet när det gäller upprepningen av forskningen genom en annan forskare.

Generaliserbarhet

När det gäller generaliserbarhet kan man på grund av att undersökningsgruppen i denna studie är liten och undersökningen genomfördes i bara en förskola inte dra några större generaliserande slutsatser i kvantitativ mening. Däremot kan man se resultatet av undersökningen som representativ för yrkesgruppen i just den undersökta förskolan. Det skulle vara intressant att genomföra denna fältstudie i fler av Sveriges förskolor för att kunna se om resultaten skulle vara likvärdiga.

I denna empiriska del kommer jag att presentera sammanfattade resultaten och analysen från min fältstudie. Syftet med mitt arbete har varit att följa fyra pedagoger under en arbetsdag och videofilma olika moment för att ta reda på hur professionellt pedagoger handlar i olika situationer och speciellt hur medvetna de använder sig av verktyget musik. Jag kommer också att visa hur pedagoger ser på sitt eget handlande.

I detta avsnitt behandlar jag först ett eller olika moment jag videofilmade för att senare göra en sammanfattande analys. Jag ska i tur och ordning binda moment eller aktivitet till varje pedagog. Först ska jag belysa videoobservationen och reflektera kring den. Vidare ska jag se på intervjun som avser momentet och reflektera kring den.

Pedagog A

Under mitt fältarbete följde jag pedagogen A under tre aktiviteter hon genomförde med barnen, som alla var knutna till språkinläring på något sätt. De olika passen var liknande uppbyggda. De innehöll en inledning, en berättelse eller saga, rim och ramsor, en skapande del med reflektion där barnen blev aktiva och en avslutning med sång och rörelse. Det handlade om en öTrulleö - stund, en språkstund som genomförs varje dag och ett pass i engelska. Jag kommer i detta avsnitt att presentera en av dem, nämligen den först nämnda.

Sagan om hur öTrulleö uppfann prathjulet

Trollet öTrulleö - stunder där öTrulleö - material, ett material som stimulerar till att väcka barnens språkliga medvetenhet kommer till användning, äger rum en gång i veckan för de femåriga barnen och tar ca trettio minuter. Materialet som används, består av öTrulledockanö, öTrulles stegeö, storbildboken, lärarboken och sångboken Trulletrallar med tillhörande CD.

Videobeskrivning

Här handlar det om en vuxenstyrd aktivitet som genomförs i ett rum där bara pedagogen, tre barn och observatören finns på plats. Det hörs inte något störande ljud i rummet. Situationen är väldigt avspänd och harmonisk. En dylik situation eller aktivitet med bara några få barn är säkert mer sällsynt i dagens förskola.

Aktiviteten utmärker sig av mycket samtal och dialog. Pedagogen A samlar barnen, sittande i en halvcirkel på mattan, i ett av rummets hörn och presenterar öTrulledockanö och öTrulles stegeö för barnen. Hon berättar att öTrulleö har med sig sin stege och att de idag ska hoppa upp ett pinnsteg på stege. Hon involverar barnen genom att fråga om de vet vad som står på det andra pinnsteget. Efter det att barnen har svarat att de inte vet, berättar pedagogen A att det står prathjulet på det och påminner barnen om att de redan vet sedan tidigare att öTrulleö har ett prathjul. På frågan varför öTrulleö har ett prathjul svarar ett barn att han känner sig lite ensam ibland.

pprepar det:

Pedagogen A slår upp storbildsboken, och börjar samtala med barnen kring bilden genom att vänder sig till barnen med frågan:
öVad ser ni för någonting?ö

Barn 1 pekar på bilden och svarar: öPrathjulet!ö

Pedagog A: öPrathjulet, har ni sett.ö

Barn 1 pekar på bilden och säger: Trulleí jobbar och därför, musí musí

Pedagog A: öVarför har han möss då?ö

Barn 2 pekar på en mus på bilden.

Barn 1: öTrulle, í här springer möss och drullarö.
Efter en kort paus lägger barnet något till som inte hörs tydlig på inspelningen.

Pedagog A: öPrecis, de jagar varandra svansar runt här. Och vad är det som händer när de gör det?ö

Barn 1 säger något som hörs ganska otydligt på inspelningen.

Pedagog A: öJa och det kommer lite ljud från hjulet, som blir ord.ö

Alla tre barn tittar på bilden och verkar vara väldigt närvarande men bara ett barn ger svar i början efter att pedagogen har vänd sig med frågan om vad de ser på illustrationen till alla barn. Pedagogen A tar upp svaret och ställer följdfrågor. Senare riktar hon också målmedvetna frågor till de tystare barnen i gruppen, så att också de kommer till tals.

Sedan berättar pedagogen A att de idag ska jobba med mening, och frågar barnen vad mening är för någonting. Barnen verkar inte veta och ingen svarar. Pedagogen A säger att hon först ska läsa sagan om *Hur Trulle uppfann prathjulet* och håller storbildsboken uppslagen så att barnen kan fortfarande tittar på illustrationen medan hon håller sagotexten i andra handen och börjar läsa. Efter att hon har läst ett avsnitt, ställer hon frågor till barnen som t ex om de kan hitta öTrullesö fem möss. Barnen blir aktiva och börja ivriga att räkna.

Genom att fråga barnen efter sagoläsningen vad de tror hur öTrulleö kände sig när han var ensam får pedagogen A igång ett samtal om känslor. Vidare frågar hon barnen om de kan hitta olika former på bilden. Barnen hittar rektanglar och cirklar och nu står matematik i samtalets fokus. Pedagogen A samtalar också med barnen kring färgerna som finns på bilden och barnen får visa upp vilka tecken de olika färgerna i teckenspråket har.

Pedagogen A tar upp vad som sagts om *mening* i sagan. Hon frågar först barnen om de kommer ihåg det och repeterar sedan att om några ord kommer på rad så blir det en *mening*. Utgående från detta presenterar hon en papperslapp med två ord och förklarar att det först står ett ord, sedan ett litet mellanrum och sedan kommer ett ord till. Hon fortsätter med att de två ord tillsammans blir en mening och att en punkt markerar meningens slut. På nästa lapp hon

ra ord som tillsammans bildar en mening. Det blir en mening och barnen får räkna orden. I tur och ordning får varje barn göra sin egen mening. Pedagogerna blir barnens sekreterare och skriver upp barnens meningar på lappar och ibland hjälper hon till genom målmedvetna frågor att hitta en mening.

Med hjälp av sångboken *Trulletrallar* och den tillhörande CD:n blir det sång och musik. Pedagogerna sitter med barnen i en cirkel och börjar sjunga. Barnen försöker sjunga med och har en bra chans därför att de sjunger låten, om hur öTrulleö uppfann prathjulet, två gånger. Barnen verkar vara glada och några gör spontana rörelser till den svängiga musiken. Sedan blir det ett nonsensrim med handklappningar till språktakten. Innan barnen säger öHej dåö till öTrulleö knyter pedagogerna A an till sagan, där öTrulleö slutligen gick ut för att måla skorstenen, och frågar barnen vad öTrulleö behöver för att måla den. För varje föremål barnen kommer på, lägger hon ut ett kort med den motsvarande avbildningen på golvet.

Reflektion

Ibland vänder sig ett av barnen om och tittar till mig. Det är för mig ett tecken att de är väldigt medvetna om att det pågår videoinspelning. Jag tycker att också pedagogerna är väldigt medvetna om att observatören finns med i aktiviteten. Inte sist blir hon ständigt påmind om det på grund av att jag riktar videokameran på henne hela tiden. Men det är svårt att avgöra hur starkt detta påverkar situationen.

Pedagogen A väcker barnens intresse och nyfikenhet redan genom introduktionen av aktiviteten. Barnen är delaktiga under hela passet och pedagogerna välkomnar dem att framlägga sina egna funderingar. Hon ger barnen uppgifter som t ex att bilda en mening, som gör att barnen blir aktiva och skapande på en gång. Pedagogerna A är medvetna om att barnen som redan lär sig i förskolan att det finns ett samband med det talade och det skrivna språket, känner till vad som innebär begreppet *ord* och *mening*, alltså språkets form, har det lättare i läs- och skrivinläring på skolan.

Pedagogen A använder sig av ett bra pedagogiskt material som bygger på att växla aktiviteter under ett pass och jobbar med problematiken på olika sätt och från olika synhåll. Hon använder sig av ett genomtänkt arbetssätt och utgår från barnens förkunskaper.

I hela aktiviteten blir det tydligt för mig att pedagogerna A jobbar efter förskolans läroplan Lpfö 98 som säger att verksamheten skall främja leken, kreativiteten och det lustfyllda lärande samt ta tillvara och stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter, utveckla sin förmåga att lyssna, berätta, reflektera, och ge uttryck för sina uppfattningar, utveckla ett rikt och nyanserat talspråk och sin förmåga att kommunicera med andra och att uttrycka tankar, utveckla sitt ord- och begreppsöförråd och sin förmåga att leka med ord och sitt intresse för skriftspråk och utveckla sin förmåga att upptäcka och använda matematik i meningsfulla sammanhang.

Pedagogen A använder sig av olika pedagogiska verktyg som drama, sagoläsning, rim och ramsor, sång och musik under arbetspasset gång. Men de används på olika sätt. Å ena sidan finns det utrymme för barnen att reflektera, att prata om sina känslor, att komma med egna idéer och också för eget skapande när det t ex gäller att bygga meningar. Å andra sidan får barnen inte någon möjlighet att utveckla sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla

estetiska uttrycksformer som rörelse, sång och musik, barnens målformulering.

Aktiviteten utförs på ett lekfullt sätt och handlar huvudsakligen om språkutvecklingen, men också matematik, trygghet och gemenskapskänsla. Passet har en tydlig början och är arbetsintensivt i mitten. Avslutningen uppfattar jag som lite otydligt därför att pedagogen A fortsätter efter sång och musik med en ramsa och slutar abrupt efter en aktivitet till. Det verkar som att hon har glömt att göra de aktiviteterna under passets gång och tillägger de nu på slutet.

Intervju med pedagog A

Intervjuare:

Jag visar först några videosekvenser för pedagogen A och frågar henne sedan:
öVarför jobbar du på det sättet?ö

Pedagog A:

öJag använder mig av öTrulleö - materialet för att främja barns språkliga medvetenhet. Med detta material kan man lotsa barnen till att förstå att språket består av både innehåll och form och till att förstå skillnaden mellan dessaö. Pedagog A gör en kort tankepaus och fortsätter sedan med: öBarnen får lära sig att språket består av små och större delar som enstaka ord och hela meningar.ö Pedagog A berättar vidare att de håller på med öTrulleö en gång i veckan, men betonar att språkutvecklingen pågår hela tiden i barnens vardagliga, sociala samvaro.

Med hjälp av sagofiguren öTrulleö sker den språkliga medvetenhetsträningen på ett lekfullt sätt med rim och ramsor, med sagor och sång. Pedagog A betonar vikten att barnen får lära sig att språket inte bara har ett innehåll utan också en form och anser att ju tidigare man jobbar i förskolan med detta desto bättre är de rustade när de börjar skolan. I olika studier har man visat att det finns ett positivt samband mellan språklig medvetenhet i förskolan och läsinläring i första klass. Barn som redan i förskoleåldern har uppmärksammat den språkliga formen lär sig lättare att läsa.

Leken ska vara det pedagogiska verktyget i förskolans verksamhet anser hon och menar vidare att det är viktigt att ha leken och sagan som verktyg för att fånga barnens uppmärksamhet och för att väcka deras nyfikenhet och lust att lära sig. Hon hänvisar till betydelsen att barnen ges möjlighet att utforska och upptäcka och vara delaktiga i aktiviteter, att de får göra saker som t ex att dra kort, berätta för varandra eller gå fram och visa saker för varandra. Pedagog A hänvisar i detta samband också till betydelsen av att jobba med väldigt konkret material som t ex att ha rekvisita i en ösagopåseö eller med rimfiskar som man kan fiska ur en örimplådaö. Här handlar det om öTrulleö, en trolldocka, hans värld och hans tillvaro. Pedagog A hänvisar till att det är viktigt att inte göra så långa pass, att man ska anpassa tiden till barngruppen för att behålla barnens uppmärksamhet och att man ska jobba med variation och växla aktiviteter, t ex att man har först en saga, sedan en ramsa osv.

Pedagog A hänvisar till att skillnaden i barnens individuella utvecklingsnivå kan vara stor bland barnen, som är med i öTrulleö ö stunden. De har kommit olika långt i sin språkliga medvetenhet. Här ligger utmaningen i att stimulera till varje barns utveckling oavsett vart de befinner sig i sin individuella utveckling. De barn som inte nått så långt i sin språkutveckling får ofta möta aktiviteter som ligger en bit ovanför deras nivå. Här lotsas de barn som behöver

åkliga medvetenheten av de barn som kommit långt i av de barn som nått långt i sin utveckling och lär av varandra. Pedagoger A visar till att det är viktigt att ge varje barn tid att utvecklas och att de får möjlighet att möta samma aktivitet flera gånger på flera olika sätt. Att upprepa och repetera är viktigt.

Sång och musik

På min fråga varför hon har sång och musik med i aktiviteten svarar pedagoger A att hon jobbar med de momenten för att barnen får möjlighet att möta språket med alla sinnen. Vidare säger hon att sång och musik ger barnen rytmik, skapar glädje och gemenskap och stimulerar till god språkmelodi och är ett positivt sätt att möta barnen. Pedagoger A anser att det är bra när man som pedagog kan sjunga och delta i musiken och på det sättet inspirera barnen. Rörelse till musiken förstärker budskapet och tränar motoriken. Pedagoger A poängterar att så länge man tycker att det är roligt så länge lär man sig och att det därför är viktigt att erbjuda en varierad pedagogisk verksamhet.

Reflektion

Det visar sig tydligt i intervjun att pedagoger A har aktiviteten väl planerad och förberedd och hon vet vad hon gör och varför. Aktiviteten har till mål att utveckla den språkliga medvetenheten och pedagoger A förklarar varför hon använder sig av just Ötrulleö - materialet under aktiviteten och hon har tydliga förklaringar för sitt eget handlande. Hon påpekar att barnen lär sig i sociala sammanhang från varandra och från vuxna. För henne är det viktigt att möta barnen där de är, hon ser att barnen är olika och att förskolan har till uppdrag att främja alla barns utveckling. Att hon har speciella kunskaper t ex om barns lärande blir tydligt i intervjun. Hon visar att hon känner till hur barn lär sig och kan bedöma på vilket utbildningsnivå barn befinner sig för tillfället. Hon har klart för sig hur man utformar en aktivitet och utnyttjar olika pedagogiska medel för att väcka barnens intresse för att lära.

Också när det gäller användning av musik har hon tydliga syften. Hon ser i första linjen möjligheten att främja barnens språkutveckling med hjälp av musik, men ser också andra positiva effekter i användning av musik i det pedagogiska arbetet hur t ex den skapar glädje. Och detta kan man se, så menar jag, i den motsvarande videosekvensen på barns spontana reaktioner och på deras ansiktsuttryck. Som viktigt anser pedagoger A att den vuxne är med i aktiviteten och sjunger för att inspirera barn, och på filmen ser man tydlig att pedagoger leder aktiviteten. Som en viktig aspekt, tar hon också upp rytmen och rörelse i syftet att träna motoriken fastän det inte kommer riktigt till användning i detta moment. Men när jag observerade pedagoger A, kunde jag se att hon använde sig av rörelse och musik under andra aktiviteter. Jag är medveten om att musik på något vis tillhör pedagoger A arbetssätt och det blev tydligt för mig i både observation och intervju.

Intervjun bekräftar mycket av det som jag såg under observationen som t ex att pedagoger A vill väcka barnens intresse och nyfikenhet och att hon anser att det är viktigt för barns lärande att barnen själva blir aktiva och får möjlighet att utforska och upptäcka saker och ting. Också mitt intryck jag hade under videoobservationen att pedagoger A medveten använder sig av Ötrulleö material för att främja barns språkliga medvetenhet och att hon ser barns lärande i

Pedagog B och Pedagog C

Under mitt fältarbete följde jag pedagogen B och pedagogen C under många rutinmoment och olika aktiviteter. Jag bestämde mig slutligen för att ta upp en aktivitet de genomförde gemensamt. På grund av att jag tycker att det är en väldigt central aktivitet på småbarnsavdelning, kommer jag här att presentera samlingen som genomförs varje dag före lunch.

Samling före lunch

Det handlar om en vuxenstyrd aktivitet som genomfördes i samlingsrummet av två pedagoger i en barngrupp med tio barn i ett- till tvåårsålder. Varje dag görs samlingen på samma sätt. Centralt i denna aktivitet är ösamlingsskåpet, som är ett hemgjort, blåmålat skåp i ungefärlig storlek; 70cm gånger 40cm gånger 30cm. Skåpet är stängt med ett draperi och innehåller så många burkar som det finns barn i gruppen. Alla burkarna är olika i form, storlek och färg. Burkarna har lock på och innehåller olika föremål.

Videobeskrivning

Barnen grupperas sittande i en halvcirkel framför skåpet som står på ett soffbord så att alla barn kan se den riktigt bra. Pedagog C sitter bredvid skåpet och pedagog B som har ett barn i knäet sitter mittemot skåpet.

Ett barn som sitter närmast skåpet säger några otydliga ljud och visar intresse för skåpet. Pedagog C säger: öJa, det är vårt skåp som vi har på samlingen, och drar upp draperiet, så att alla burkarna blir synliga.

Ett annat barn visar på skåpet och säger: öDä.ö

Pedagog C vänder sig till alla barn och säger: öTitta hur många, fina burkar vi har.ö

Sedan vänder hon sig till barnet som sitter bredvid henne och säger: öOch så får X (barnets namn) komma och välja en burk.ö

Det tilltalade barnet står upp, går till skåpet och tar en burk från hyllan medan det säger: öDär.ö Barnet håller i burken med den ena handen och försöker knacka på den, men det hördes inte riktigt. Pedagog C hjälper barnet att ställa burken på golvet och säger till barnet med uppmuntrande min: öKnacka, igen.ö

Barnet sätter sig framför burken och knackar en gång till på burken och nu hörs det tydligt: öKnack, knack!ö

Pedagog C håller i burken, så att barnet bättre kan lyfta upp burkens lock. Barnet tar upp ett föremål ur burken och pedagog C frågar barnet öVad har vi här, då?ö

ålet i sin hand.

öHärö, upprepar pedagogen C och tar emot föremålet.

öMiö säger barnet

öJa, miau, så låter katten.ö säger pedagogen C.

Hon räcker barnet en hjälpande hand, så att det har lättare att stå upp.

Pedagogen C säger: öNu ska vi se,ö och tar emot den lilla svarta katten som barnen fortfarande håller i handen.

Hon säger till barnet: öX, nu kan du sätta dig igen på din plats.ö och skjuter barnen sakta tillbaka i halvcirkeln, och barnet sätter sig på sin plats.

Nästan under hela tiden där pedagogen C samspelade med barnet X satt de andra barnen tysta i cirkeln och tittade på vad som hände framför skåpet. Bara en gång blev ett barn lite oroligt och började gråta, men barnet lugnade sig direkt när pedagogen B tog barnet i famnen. På slutet av ovannämnden dialog kunde ett annat barn inte längre vänta på sin tur och gick fram till skåpet för att hämta, men just innan barnet nått en burk, tog pedagogen B barnet med sig tillbaka i halvcirkeln och där satt barnet sedan ganska lugnt i pedagogens knä.

Nu håller pedagogen C den lilla katten i handen och säger till barnet X: öVad ska vi göra nu, då?ö Hon väntar lite in och lägger sedan till: öVilken sång ska vi sjunga?ö

Barnet X: öKatt!ö

öLille katt, det gör vi!ö, säger pedagogen C, tar ögonkontakt med pedagogen B, räknar in: öEtt, två, treö och båda pedagogerna stämmer tillsammans upp sången öLille katt.ö

Båda pedagogerna försöker ta ögonkontakt med barnen medan de sjunger. Sången tar slut när ett barn blir oroligt och så blir det nästa barns tur. Samlingen fortsätter tills alla barn fått välja och öppna var sin burk. Beroende på vad burkarna innehåller blir det en sång, eller ramsa. En av burkarna innehåller fjädrar i olika färger och det verkar vara så att många barn gillar att kittla sig med en fjäder på kind, finger och på tå.

Reflektion

I den aktiviteten är uppgiften mellan de båda pedagogerna som jobbar i team tydligt uppdelat. Medan pedagogen C ledar samlingen, har pedagogen B uppgiften att tar hand om barnen så att samlingen med så många småbarn går att genomföra. I den här samlingen blir varje barn sett av pedagogen. Jag tänker också på många andra av läroplanens uppdrag, som att förskolans verksamhet ska utformas för alla barn som går där, att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar, att barnen får lära sig den sociala biten som t ex att vänta på sin tur, när jag ser på videosekvensen. Genom att varje barn själv får välja en burk får barnen möjlighet att påverka verksamheten. Jag tycker att pedagogen B och pedagogen C har med sitt ösamlingsskåpö lyckats hitta ett fantastiskt bra verktyg att möta alla barn i den aktuella småbarnsgruppen. Pedagogerna visar att de har kunskaper om att barnen lär med alla sinnen. Barnen får använda sig av känsel, hörsel, syn och lukt under samlingen.

ommunikationsförmågan står i centrum. I dialogen
det tydligt för mig att pedagogen möter barnet där det
berör sig i sin språkutveckling och försöker lotsa barnet vidare.

Under samlingen används musik för att knyta olika sånger till olika föremål. Här ligger kunskapen att småbarn inte kan tänka abstrakt och behöver något konkret att koppla det abstrakta till bakom. Ett exempel för detta är just den lilla svarta katten som finns i burken och öLille kattö i sången. Jag antar att pedagogerna B och C använder sig av sång i syfte för att skapa gruppkänslan hos barnen, för att främja språkutveckling och inte sist därför att de vet att de flesta barn älskar musik.

Intervju med pedagog B

Intervjuare:

Jag visar först några videosekvenser för pedagogen B och fråga henne sedan:
öVarför jobbar ni på det sättet?ö

Pedagog B:

öVi genomför varje dag en samling före lunchen och vi använder oss av samlingssskåpet vid varje samling. Vi använder samlingssskåpet i syftet att jobba med barnens språkutveckling och med matte.ö

Intervjuare:

Kan du förklara det lite närmare?

Pedagog B:

öOm jag tänker t ex på burken med fjädrarna. Den är mycket uppskattat av barnen. Man kan prata med barnen om fjädrarnas olika färger och man kan räkna fjädrarna.ö

Pedagogen B hänvisar till att det också handlar om kroppsuppfattning när alla barn har fått sin fjäder och de gör efter pedagogen och kilar sig på olika kroppsdelar där pedagogen sätter namn på.

Pedagogen B berättar vidare att barnen får blåsa på sin fjäder för att det är en bra träning för att forma ljud. Hon menar att barnen som är lite försiktig och inte vill vara aktiva just då, inte får tvingas utan de som avvaktar, kommer att vara aktiva med tiden. Pedagog B hänvisar till att de tilltalar alla barnen med namn när de delar ut fjädrarna för att barnen blir bekräftade och att detta också skapa gruppkänsla. Det tränas också med samlingssskåpet att vänta på sin tur vilket är ganska svårt för småbarn. För dem gäller det här och nu, så de behöver träna mycket på det. Pedagog B berättar att det händer olika saker under samlingen på grund av att burkarna innehåller olika föremål. Det blir alltså en omväxling. Det kan vara kort med olika färger eller ett plastdjur som en katt. Hon menar att hon och hennes kollega jobbar mycket med rim och ramsor för att främja språkutveckling och att de dessutom använder sig av teckenspråk för att förstärka det talade språket.

De små har inte lätt att sitta still, så det är viktigt att det händer spännande saker som fångar deras uppmärksamhet, anser pedagogen. Vidare berättar hon att hon och hennes kollega byter ut innehåll i burkarna efter barnens behov dvs. vad som passar för vissa barn eller för hela gruppen. Det kan t ex handla om att träna vissa bokstäver, alltså olika ljud. Pedagog B

längre tid, så att barnen ska känna igen vad som finns inflytande på det som händer under samlingen genom

Sång och musik

På min fråga varför de använder sig av sång, menar pedagogen att sång är ett bra sätt att lära sig. Hon menar vidare att det är lätt att lära in saker med sånger. Text finns det sånger där man kan lära sig färger. Att sjunga gemensamt ger glädje och de flesta barn gillar att sjunga, menar pedagogen. Med sång och rörelse tränas fin- och grovmotorik samt kroppsuppfattning, förklarar hon. Vidare hänvisar hon till att de brukar ha en sångsamling gemensamt med andra avdelningen en gång i veckan.

Intervju med pedagog C

Intervjuare:

Också för pedagogen C visar jag några videosekvenser först och frågar henne sedan:
öVarför jobbar ni på det sättet?ö

Pedagog C:

öBarnen måste kunna välja och påverka sin dag. De känner igen vad som är i burkarna och väljer något som de tycker är kul.ö

Hon tar upp ett exempel och berättar om en pojke som jämt valde samma burk, den med fjädrarna i. Vidare hänvisar hon till att barnen, som inte kan prata än, ändå kan visa vilken burk de vill ha. Pedagogen C berättar att hon och hennes kollega styr burkarnas innehåll utifrån matte- och språkutveckling. Hon hänvisar till att de använder sig mycket av sagor, ramsor och sånger, men även motorikträning, dels för ansikte och dels för hela kroppen. Pedagogen C berättar att förskolan har språkutveckling som profil och att de har haft det i många år.

Pedagogen C hänvisar till förskolans läroplan som säger att barnen skulle ha möjlighet att kunna påverka sin vardag och menar att användningen av ösamlingsskåpetö är ett bra sätt att verkställa detta uppdrag. Hon hänvisar till att alla barn blir jätteglada när hon tar fram skåpet. Vidare menar hon att användningen av skåpet handlar om både, att fånga barns intresse och om att alla barn ska vara delaktiga, två aspekter som också ingår i förskolans uppdrag.

Sång och musik

På min fråga varför de använder sig av sång, hänvisar pedagogen till att sång också hör till språkutveckling och att det kan tränas språkets takt med ramsor och sånger. En aspekt till, menar pedagogen C, är att barnen får uppleva med hörsel och inte sist att de har kul med sång.

I intervjuerna visar det sig att båda pedagogerna är väldigt medvetna om det de gör. De kan tydlig förklara varför de använder sig av samlingskåpet. Centralt för pedagogerna B och C är att främja barns språkutveckling och förståelse för matematiska begrepp. Vidare hänvisar både pedagogerna till burken med fjädrarna och bekräftar min uppfattning att burken är väldigt uppskattad av barnen. Pedagog B berättar ingående vad barnen kan lära sig med fjädrarna. Det blir tydligt för mig att pedagogiska tankar ligger bakom användningen av olika föremål. En av dessa tankar är att barnen får lära sig att bilda ljud genom att blåsa på fjädrarna. Hon lägger till att det också handlar om matematik därför att man kan räkna fjädrarna och att man kan prata om fjädrarna. Det blir mycket tydligt att pedagogerna arbetar med ösamlingskåpet utifrån läroplanen, inte minst genom att pedagog C gör tydliga hänvisningar till styrdokumentet. Jag får många av mina tankar, jag fått under videoobservationen, bekräftade som t ex att barnens språkutveckling står i centrum för pedagogernas agerande och att barnen får möjlighet att kunna påverka sin vardag genom att välja mellan olika aktiviteter.

Att fånga barnens intresse så att det blir möjligt att barnen får träna sig i att sitta still en liten stund och lyssna och att alla barn ska vara delaktiga är andra viktiga mål som man når genom det valda pedagogiska arbetssättet.

Pedagog B ser musik och sång som ett verktyg som används för att främja barnens språkutveckling, när hon uttrycker att sång är bra för barnens begreppsutveckling. Också pedagog C tar upp språkinläring som mål när det gäller att använda sig av sång. I detta samband hänvisar hon till träning av språkets takt. För både pedagog B och pedagog C är det viktigt att musiken skapar glädje. Pedagog B tar dessutom upp att de flesta barn gillar att sjunga samt att det tränas fin- och grovmotorik med rörelse och sång.

Pedagog D

Avklädning av ett barn

Här kommer jag att ta upp en vardaglig situation i förskolan. Det handlar om att klä av ett barn efter det har vaknat från middagsvilan i sin barnvagn ute på altanen. Deltagare i aktiviteten är ett barn i ettårsålder och pedagog D.

Videobeskrivning

Pedagog D tar in barnvagn i köket och säger till barnet Y (barnets namn):
ÖSå nu tar jag upp dig, ö och hon tar barnet upp.

Hon håller barnet en liten stund i famnen tills barnet har vaknat riktigt. Hon kysser barnet på kinden och sätter sig sedan med barnet på en stol. Det sker på ett mycket lugnt sätt och i barnets tempo.

Barnet är ganska lugnt och verkar trivas i pedagogens knä.

Pedagog D: ÖNu tar jag av din mössa, ö och hon tar av barnets mössa.

a,ö och hon gör det hon säger. öEtt, två.ö

Pedagog D: öSa, nu tar vi av tackjackan,ö och hon tar av barnets jacka.

Pedagog D: öOch nu tar vi av din tackbyxa,ö och hon gör det hon säger.

Sedan sitter barnet lugnt i pedagogens knä. Pedagog D tittar i barnets ansikte och säger:
öSå nu har vi klätt av dig.ö

Reflektion

Vid detta samspel med barnet Y, eftersträvar pedagogen D, att skaffa en lugn och avspänd atmosfär, en atmosfär som gynnar att barnet känner sig tryggt. Denna trygghet skapar förutsättning så att barnet kan lära sig. Fastän barnet är för litet att tala själv, så använder sig pedagogen av talspråket under hela rutinsituationen. Alla handlingar hon utför under avklädningens gång kommenterar hon. Hon beskriver för barnet vad hon gör och benämner saker och ting och betjänar sig även av räkneord. Hon använder sig av ett pedagogiskt förhållningssätt som visar mig tydligt att hon vet hur små barn lär sig språket. Hon skapar medvetet en språklig miljö för att främja barnets språkutveckling. Man kan säga att pedagogen ger begrepp och ord till barnet.

Intervju med pedagog D

Intervjuare:

Varför pratar du hela tiden med barnet fastän det är litet?

Varför jobbar du så här?

Pedagog D:

öDet är viktigt att sätta ord på allting för de små, att prata med barnen hela tiden om vad de gör eller man själv gör i vardagssituationer är mycket viktigt för barnens språkinläring.ö

Hon menar vidare att vid på- och avklädning är det viktigt att man hela tiden berättar om det man håller på med och även att man sätter ord på det som barnen visar, eller att man repeterar enstaka ord av barnen i hela meningar. Genom allt detta stöder och främjar man barnens språkutveckling. Pedagog D anser att det finns många möjligheter för talspråklig kommunikation vid alla omsorgs- och rutinsituationer. Vad man än gör, så står barnens språkutveckling i centrum, anser pedagog D.

Reflektion

Pedagog D hänvisar till att språkinläring står i fokus och hänvisar till att det gäller alla vardagliga situationer. Detta bekräftar min tolkning av observationen, nämligen att hon precis vet varför hon benämner saker och ting för barnet under denna rutinsituation. Att pedagog D anser att det är viktigt att prata med barnen hela tiden, fastän de är små och inte kan prata än, bekräftar mitt antagande att pedagogen D har kunskaper om hur barnen lär sig språket. Hon är medveten om att barnen behöver vuxna, som föräldrar och pedagoger, som bryr sig och skapar helt enkelt en språklig miljö för att barnen ska få möjlighet att lära sig språket.

Syftet med mitt arbete har varit att ta reda på hur professionellt pedagoger handlar i olika situationer och speciellt hur medvetet de använder sig av verktyget musik. Att förhålla sig professionellt är att handla medvetet. Det handlar om att veta varför man gör som man gör.

Mycket av det jag ser i observationen och framförallt min tolkning av den, blir bekräftat i intervjuerna.

Pedagogernas medvetna insats för att främja språket

Det märks tydligt i fältstudiens resultat att förskolan har språkutveckling och matematik som profil. Språkutveckling står i fokus i alla fyra pedagogers arbetssätt och speglar att förskolan har jobbat med språkutvecklingen i många år. Fastän det handlar om olika aktiviteter är det alltid språkutveckling som står i fokus. Pedagogerna har speciella kunskaper om barnens språkutveckling. De kan även bedöma på vilket utbildningsnivå ett barn befinner sig. Att de möter barnen där de befinner sig, visas i de observerade momenten. Centralt för pedagogernas arbetssätt är att skapa en språklig miljö. Det gör pedagog D genom att hon hela tiden berättar vad hon gör för ettåringen under avklädningssituationen. Det visar också pedagogen C i samspelet med barnet som redan kan prata några enstaka ord, när hon försöker lotsa barnet vidare genom att upprepa vad barnet sa och att göra en hel mening av barnets ett ord - mening. Pedagog A gör det tydligt när hon berättar att det är viktigt att ge varje barn tid att utvecklas och att barnen får möjlighet att möta samma aktivitet flera gånger på flera olika sätt och att de även kan lotsas vidare genom de barn som har kommit längre i sin språkliga medvetenhet. De får draghjälp av de barn som nått långt i sin utveckling och lär av varandra. Pedagog A hänvisar till att upprepning är viktigt för att främja barns lärande. Det blir också tydligt i arbetet med samlingsskåpet, där det över tid är samma föremål i burkarna.

Att väcka barns nyfikenhet

Att väcka barns nyfikenhet och intresse för att lära sig är ett viktigt ärende som de fyra pedagogerna eftersträvar. För att nå detta används mycket fantasi och erfarenhet. Ett exempel är småbarnsavdelningens samlingsskåp. Burkarna i skåpet väcker barns intresse och det är spännande för barnen att öppna dem. I aktiviteten med öSagan om hur Trulle uppfann prathjuletö är det leken och sagan som används av pedagogen som verktyg för att fånga barnens uppmärksamhet och för att väcka deras nyfikenhet och lust att lära sig. Att använda sig av växlande aktiviteter och att det alltid händer något annat är viktigt för pedagogerna, dels för att hålla barnens intresse och dels för att belysa något från olika håll.

Att veta hur barn lär sig

Observationer och intervjuer visar även att alla fyra pedagoger är medvetna om vad de gör. Det verkar inte spela någon roll om det handlar om planerade aktiviteter som öSagan om hur Trulle uppfann prathjuletö eller om den dagliga samlingen, eller en vardaglig situation

en för pedagogernas professionella handlande ser jag i
ir sig. Att mina informanter har dessa kunskaper blir t
ex tydligt när pedagoger A förklarar att barnen lär sig i sociala sammanhang från varandra
och från vuxna. Att själva vara aktiva, att få göra saker och ting, att vara delaktiga i aktiviteter
och att upptäcka och utforska står i fokus i både öTrulleö ö aktiviteten och i samlingen på
småbarnsavdelningen. Under båda aktiviteterna agerar pedagogerna så att barnen får dessa
möjligheter. I öTrulleö ö aktiviteten blir barnen aktiva genom att var och ett får skapa sin egen
mening. Under småbarnsavdelningens samling blir alla barn aktiva när var och ett får välja sin
burk. I öTrulleö ö aktiviteten får barnen utforska vad meningen är och under samlingen på
småbarnsavdelningen får barnen upptäcka och utforska burkarnas innehåll.

Pedagogerna är medvetna om att barn lär sig med alla sinnen. Det blir tydligt i öTrulleö ö
aktiviteten där barnen får lyssna till sagan och samtidigt titta i storbildboken. Barnen får
uppleva sagan med synen och hörseln. Ett exempel till är när barnen under samlingen i
småbarnsavdelningen får uppleva fjädrar med olika sinnen, först med synen och sedan får de
känna dem vid kind, tå och finger.

Under avklädningsrutinen kopplar Pedagog D medvetet språket till handling. Samtidigt
som hon klär av barnet sätter hon ord på det hon gör, benämner saker och ting och ger barnet
begrepp. Att jobba med konkret material är också väldigt centralt för pedagogernas arbetssätt.
Det visas i både Trulle - aktiviteten och arbetet med samlingsskåpet. Pedagogerna är
medvetna om att barnen i förskoleålder har svårt att tänka abstrakt. Genom att pedagoger A
använder sig av konkret material som öTrulledockanö, öTrulles stegeö och storbildboken blir
sagan om Trulle för barnen väldigt konkret och en helhetsupplevelse. Genom att de föremålen
är gripbara blir sagan och berättelsen begripbara för barnen. Pedagogerna B och C använder
sig av konkret material som finns i burkar. Barnen kan knyta detta material till sånger, rim
och ramsor.

Att jobba utifrån läroplanen

Mina observationer visar att pedagogerna arbetar tydligt utifrån förskolans läroplan.
Intervjuerna med pedagogerna, där de nämner mål som är formulerade i läroplanen, bekräftar
mina tolkningar. Pedagog C hänvisar till att barnen skulle ha möjlighet att kunna påverka
sin vardag. Detta uppdrag som läroplanen ger, löses i småbarnavdelningen genom användning
av ösamlingsskåpetö. Genom val av en bestämt burk får barnen möjlighet att bestämma vad
som händer under samlingen. Också den sociala aspekten som tillhör förskolans uppdrag
tränas i olika situationer. Pedagogerna B och C hänvisar till en annan viktig aspekt som också
tränas med samlingsskåpet. Den är att vänta på sin tur som de anser kan vara ganska svårt för
småbarn. Att vänta på sin tur tränas också i pedagogens A öTrulleö ö aktivitet.

I den ena aktiviteten lär barnen sig att vänta tills det blir deras tur att gå fram till skåpet och
välja en burk och i den andra aktiviteten får de t ex vänta tills det blir deras tur att bygga en
mening. En annan viktig aspekt, så menar jag, är att barnen lär sig lyssna på varandra och att
de lär sig prata inför andra och framföra sina åsikter och tankar. I båda aktiviteterna blir det
också tydligt för mig att alla barn blir sedda genom att de blir tilltalade med namn av
pedagogerna och genom att alla blir aktiva och delaktiga i aktiviteten.

tänkar som jag kan upptäcka i pedagogernas arbetssätt. Jobbar utifrån att verksamheten skall främja leken, samt ta tillvara och stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter, utveckla sin förmåga att lyssna berätta, reflektera och ge uttryck för sina uppfattningar, utveckla ett rikt och nyanserat talspråk och sin förmåga att kommunicera med andra och att uttrycka tankar, utveckla sitt ord- och begreppsförråd och sin förmåga att leka med ord och sitt intresse för skriftspråk och utveckla sin förmåga att upptäcka och använda matematik i meningsfulla sammanhang.

Att jobba med musik

Musikaktivitet förekommer i pedagogernas A, B och C aktivitet. Sång och musik används i både, öTrulleö o aktiviteten och samlingen på småbarnsavdelningen. På frågan varför de använder sig av musik i sina aktiviteter nämner pedagogerna följande syfte: för att främja barnens språkutveckling och begreppsbyggnad, att barnen får träna språkets takt, att skapa glädje, att ha kul, rytm och rörelse för att träna fin- och grovmotoriken.

Att den vuxne är med i aktiviteten som förebild för att inspirera barn att sjunga och göra rörelser, anses som viktigt. I aktiviteterna använder sig två pedagoger av sång, medan en pedagog har med musik och sång. Hon använder en Cd: skiva, som kan vara en bra lösning när man inte kan spela något instrument. Pedagogen och barnen får dessutom en professionell förebild.

Pedagogen A uttalar sig i intervjun för att erbjuda en varierad pedagogisk verksamhet. Det tar sig uttryck i pedagogens arbetssätt. Hon använder sig av olika pedagogiska verktyg som drama, sagoläsning, rim och ramsor, sång och musik under arbetspasset gång. Det finns utrymme för barnen att reflektera, att prata om sina känslor, att komma med egna idéer och också för eget skapande. Ett exempel för detta är när barnen får bygga egna meningar. Men när det gäller estetiska uttrycksformer som rörelse, sång och musik, dans och drama får barnen inte någon möjlighet att uttrycka och bearbeta sina upplevelser, tankar och erfarenheter. Pedagogerna A, B och C använder sig bara av färdiga sånger och rörelser. Barnen har inte särskilt mycket utrymme att vara kreativa.

I detta kapitel återgår jag till den problemställning som jag presenterade i bakgrunden. Jag inleder avsnittet med en diskussion om metoden som kom i studien till användningen. Sedan tar jag upp diskussionen om resultatet och presenterar mina slutsatser. Avslutande ska jag ge förslag till fortsatt forskning.

Metoddiskussion

Metodtriangleringen med videoobservationer och intervjuer har varit en användbar metod för att få fram ett allsidigt resultat som belyser professionalism i den undersökta förskolan i allmänhet och medveten användning av musik i den pedagogiska verksamheten i detalj. Genom att använda mig av videoobservationer fick jag se det konkreta handlandet av de fyra pedagogerna och genom intervjuerna kunde jag ta reda på vilka tankar som ligger bakom handlandet eller arbetssättet. För att komma fram till resultatet var det till nytta att använda de olika perspektiv de båda undersökningsmetoderna belyste för att jämföra. Databearbetningen visade sig emellan för tidskrävande både när det gäller videobearbetning och intervjubearbetning. I detta samband var det värdefullt att jag gjorde ett urval av videomaterialet innan jag satte igång med analysen. De data jag har fått ut, kunde jag använda för att jämföra och diskutera med det som sägs i litteraturen om professionalism och om användning av musik i samband med lärande.

Frågan om filmsekvenserna var tillräckligt långa för att kunna ge nödvändigt information för betraktaren, både för forskaren vid analysen och för respondenterna vid intervjutillfället ställs då. För att analysera respondenternas handlande visade sig att det var bättre att välja en aktivitet som respektive pedagog genomförde och belysa den på djupet än att tar upp många situationer bara ytligt. Det som gör metoden lämpligt oavsett längden på filmsekvensen är att studien handlar om att analysera och framföra pedagogernas handlande och ställa i samband med respektive informantens reflektioner vid intervjutillfälle och i samband med det som sägs i litteraturen. Också för att får igång intervjuerna visade sig filmsekvenserna vara mer än tillräckligt. Det behövdes bara visas korta sekvenser för att få igång intervjuerna. Alla intervjuerna tog ungefär en halv timme och jag fick tillräckligt med information av respektive respondent.

Kvalitativa undersökningsmetoder är alltid starkt beroende av forskarens öjagö. Redan vid urvalet av videomaterialet var det mina egna tolkningar som var avgörande. Att jag valde videosekvenser som jag anser centrala för förskolans pedagogiska verksamhet men även för de medverkande kan redan har påverkat resultatet. Även att jag inte hade möjlighet att spela in intervjuerna och var tvungen att anteckna på grund av att min bandspelare hade någon defekt, kan ha fört med sig att jag inte fick med allt som informanterna berättade vilket på så sätt kan ha påverkat resultatet. Även användningen av videokameran vid observationerna kan ha påverkat de medverkande och själva situationen under observationstillfällena. Men ändå anser jag att jag observerade en helt vanlig dag på förskolan på grund av att det märktes att barnen var vana med de aktiviteterna som genomfördes under dagen.

Jag anser att urvalet av respondenter var tillräckligt för att skaffa en bild hur professionellt pedagogerna jobbar i en förskoleverksamhet. Mitt syfte var inte att samla in kvantitativ data utan att följa fyra pedagoger under en arbetsdag. Således är undersökningen inte representativ

olor utan visar hur några pedagoger jobbar avseende
r även hur personalen jobbar i just den undersökta

Resultatdiskussion

Vad är professionalism?

W. C. McGaghie (1991) beskriver professionella personer som personer som använder sig av speciella kunskaper i allmänhetens tjänst. I resultatdelen visades att de fyra pedagoger som ingår i min studie har speciella kunskaper som framförallt innefattar hur barnen lär sig och hur man kan stödja dem i sitt lärande. På grund av att de flesta barn i förskoleålder vistas i förskolan kan man tala om att förskolepedagogernas kunskaper står till allmänhetens tjänst. Således motsvarar mitt resultat i det avseende W. C. McGaghies betingelse. I min studie undersöktes fyra pedagogers professionella handlande i förskolans verksamhet i allmänhet och användningen av musik som pedagogiskt verktyg i detalj.

Undersökningen var begränsad till att undersöka pedagogernas handlande och medvetenheten. På grund av detta kan det inte göras något uttalande som avser professionella personer angående de två andra betingelser som W. C. McGaghie framför för att definiera professionella personer. De betingelserna är att professionella personers kompetens ska vara transparent för omgivningen så att man kan vara säkert att jobbet är utfört på ett effektivt sätt och att den professionella personen ska ha kännedom av den yrkesetik som gäller.

Vad är lärarprofessionalism?

I M. Kusima och A. Sandbergs studie (2005) som gick ut på att besvara frågan om vad professionalism betyder för lärarstudenter och handledare kom fram att begreppet lärarprofessionalism handlar för studiens deltagare om hur man beter sig som yrkesperson och om att ha kunskaper om hur barn lär sig. Respondenterna ansåg att lärarprofessionalism innebär att arbeta utgående från läroplanens uppdrag och att ha kunskap för att leda barn till att erövra grunden för det livslånga lärande. I detta avseende överensstämmer mitt resultat med M. Kusima och A. Sandbergs studie. Läroplanens uppdrag yttrar sig i min studie i både observationer och intervjuer. Under intervjuerna tar pedagogerna upp några av läroplanens mål att förklara varför de gör som de gör. Genom att hänvisa till läroplanen (Lpfö 98) bekräftar de medverkande mina egna tolkningar och tankar kring videosekvenserna. I de fyra pedagogernas arbetssätt blir många av läroplanens uppdrag synliga som bland annat att förskolans verksamhet skall främja leken, kreativiteten och det lustfyllda lärandet samt ta tillvara och stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter, utveckla sin förmåga att lyssna, berätta, reflektera och ge uttryck för sina uppfattningar, utveckla ett rikt och nyanserat talspråk och sin förmåga att kommunicera med andra och att uttrycka tankar, utveckla sitt ord- och begreppsörråd och sin förmåga att leka med ord och sitt intresse för skriftspråk och utveckla sin förmåga att upptäcka och använda matematik i meningsfulla sammanhang.

ns och sagans vikt som pedagogiska verktyg för att att väcka nyfikenhet och lust att lära sig. Och precis det ar det som hander redan i borjan av Trulles öTrulleö ó stunden när pedagogen A presenterar öTrulledockanö och öTrulles stegeö för barnen och när hon sedan berättar sagan om *Hur Trulle uppfann prathjulet* för barnen. Under hela Trulle - aktiviteten får barnen omväxlande träna sig i att lyssna, berätta, reflektera och ge uttryck för sina uppfattningar. De får reflektera när de blir tillfrågade av pedagogen A om de kommer ihåg varför Trulle har ett prathjul, de får lyssna på sagan, berätta vad som händer på bilden och ge uttryck för sina uppfattningar när pedagogen riktar frågor om vad som sker på illustrationen till varje barn.

Också pedagogerna B och C tar upp mål som är formulerade i förskolans läroplan (Lpfö 98). De hänvisar till den sociala aspekten som att träna på att vänta på sin tur. Detta tränas genom att använda sig av ösamlingsaskåpetö under den dagliga samlingen, där var och en av barnen får välja en av burkarna som står i skåpet. Pedagogerna hänvisar till att det är ganska svårt för småbarn och att det behöver träna mycket. I filmsekvensen syns tydligt att några barn har svårt att vänta tills det blir deras tur att gå fram till ösamlingsaskåpetö och välja en burk. Tydligt blev det när ett barn som inte ville vänta längre på sin tur gick fram för att hämta en burk och även när ett annat barn blev oroligt och började gråta och behövde tröstas av en av pedagogerna. Pedagogerna C poängterar även barnens möjlighet att kunna påverka sin vardag, ett mål som också är formulerat i läroplanen. Hon hänvisar till att detta sker genom att barnen bestämmer vad som händer under samlingen genom att välja en av burkarna. Det blir tydligt i filmsekvensen. När ett barn väljer burken som innehåller en liten katt så blir det sången öLille kattö och när ett annat barn väljer burken med fjädrarna i blir det någon annan aktivitet.

Att det gäller att barnen skulle få möjlighet att utveckla sitt ord- och begreppsförråd och sin förmåga att leka med ord och sitt intresse för skriftspråk och utveckla sin förmåga att upptäcka och använda matematik i meningsfulla sammanhang blir tydligt i pedagogen A's arbetssätt där den språkliga medvetenhetsträningen sker på ett lekfullt sätt med rim och ramsor med sagor och sång. Intresset för skriftspråket väcks genom användningen av sagoboken men även när barnen får göra sina egna meningar som pedagogen skriver på lappar. Matematik i meningsfulla sammanhang används när pedagogen frågar barnen om de kan hitta öTrullesö fem möss på illustrationen och barnen börjar ivriga att räkna. Också i aktiviteten med ösamlingsaskåpetö blir det tydligt att även pedagogerna B och C jobbar med språkutveckling och matematik. I intervjun medger pedagogen B att ösamlingsaskåpetö används för att främja barnens språkutveckling och för att jobba med matematik. Hon förklarar att man t ex kan prata om fjädrarnas olika färger som finns i den ena burken och att man också kan räkna fjädrarna. I filmen blir barnen även uppmuntrade att blåsa på sin fjäder som pedagogen B kommenterar som en bra träning för ljudbildning. Dialogen mellan pedagogen C och barnet X visar att pedagogen möter barnet där det befinner sig i sin språkutveckling och i intervjun hänvisar Pedagogerna C till att hon och sin kollega styr burkarnas innehåll utifrån matte- och språkutveckling. Det blir tydligt i observationsinspelningen att de använder sig i detta syfte mycket av rim och ramsor, sagor och sånger.

I den vardagliga sysslan som handlar om avklädning av ett barn kommunicerar pedagogen D under hela situationen med barnet. Hon kommenterar alla handlingar under avklädningsprocessen hon utför och skapar genom detta en språklig miljö i syfte för att främja barnets språkutveckling. Under själva handlingen ger pedagogen D ord och begrepp och även matematiska begrepp som tal till barnet.

Kusima och A. Sandbergs (2005) studie att le den praktiska och den teoretiska grunden. Också i detta avseende berättar resultatet av min undersökning den ovannämnda studien. I intervjuerna blir det tydligt att mina respondenter förfogar över teoretiska kunskaper och i filmsekvenserna ser man hur dessa kunskaper används i praktiken. Ett exempel som intygar att de i min studie medverkande yrkespersoner har teoretiska kunskaper är att pedagogen A i intervjun säger att hon använder sig av öTrulleö ó materialet för att främja barns språkliga medvetenhet och att detta material lämpar sig bra för att få barnen att förstå att språket består av både innehåll och form och till att förstå skillnaden mellan dessa. Hon menar vidare att ju tidigare man jobbar med detta desto bättre är barnen förberedda för skolan och hänvisar till studier som har visat att barnen som redan i förskoleåldern har uppmärksammat den språkliga formen lättare lär sig att läsa i skolan. Ett annat exempel är när pedagogen C berättar att hon och sin kollega vid arbetet med ösamlingsskåpetö styr burkarnas innehåll utifrån matte- och språkutveckling och hänvisar till att de använder sig mycket av sagor, ramsor och sånger. Pedagogen B berättar att de byter ut innehåll av burkarna efter barnens behov så att det passar för enskilda barn eller för hela gruppen och att det kan handla om att träna olika ljud, alltså vissa bokstäver eller bokstavskombinationer. Också pedagogen D visar att hon har teoretiska kunskaper när hon förklarar att det är viktigt att sätta ord på allting för de små och att det är av vikt för barnens språkutveckling att prata med barnen om vad de gör eller vad man själv gör i vardagsituationer.

Mina observationer avslöjar mina informanternas praktiska kunskaper. Att de t ex har kunskaper om hur man skaffar en lärandemiljö och om hur man väcker barns nyfikenhet och fångar barns intresse visar pedagogen A genom att använda sig av leken och sagan som verktyg i öTrulleö ó aktiviteten. Pedagogerna B och C använder sig medvetet av burkarna som står i ösamlingsskåpetö i detta syfte. I observationsfilmen syns tydligt att just burkarna fångar barnens intresse och att det är spännande för barnen att öppna dem. Genom att använda sig av växlande aktiviteter där det alltid händer något annat, håller pedagogerna barnens uppmärksamhet och intresse men belyser även något från olika håll.

I ovan nämnda studie kom också fram att den största delen av deltagarna i undersökningen anser att lärarprofessionalism skiljer sig från andra yrken i samma genre som t ex barnskötare på grund av utbildningslängd och -innehåll. I detta avseende skiljer sig resultatet av min studie åt i denna studie. Två av de pedagogerna som ingick i min undersökning är barnskötare och två är förskollärare. I resultatet av min studie kommer inte någon skillnad fram i pedagogernas handlande och inte heller i tanken som ligger bakom handlandet. Det visar sig inga stora skillnader som tyder på olikheter i pedagogernas teoretiska och praktiska kunskaper. Det kan bero på att respondenterna har jobbat ganska länge med varandra och har lärt sig av varandra. Det togs inte heller upp några vidareutbildningar i min studie.

Den specifika kunskapsgrunden för yrket

Pedagogerna i min undersökning visar att de har kunskaper om hur barn lär sig. T ex förklarar Pedagogen A att barnen lär sig i sociala sammanhang från varandra och från vuxna. Detta kan ses i överensstämmelse med det som M. Ekholm (1998) tar upp när det gäller kunskapsgrunden i läraryrket. Han hänvisar till att ha kunskaper om barns inläring och om hantering av inlärningsmaterial, hur man ställer pedagogiska frågor och hur en kunskap tas in av elever anses som en viktig kunskap av en yrkesperson.

ra, ansågs av pedagogerna i min studie som en grundförutsättning för barns lärande. Detta överensstämmer också med M. Ekholms (1998) definition av lärarkyrkans kunskapsgrund. När det gäller hantering av inlärningsmaterial kan jag konstatera att det på den ena aktiviteten finns ett skåp med burkar och på den andra aktiviteten öTrulleö ó material. Materialet används omväxlande och med mycket fantasi och erfarenhet. Vidare framkommer bra lösningar hur man kan väcka barns intresse. Burkarna i skåpet är väldigt spännande för dem för att man får öppna och ta ut ett föremål. I sagan hur öTrulle uppfann prathjuletö är det leken och sagan som används av pedagogen för att väcka barnens nyfikenhet och lust att lära sig. För pedagogerna var det också viktigt att behålla barns uppmärksamhet under aktiviteter och det uppnår de genom att det ständigt händer något annat.

M. Ekholm (1998) hänvisar också till den sociala fostran som en viktig kunskap i lärarnas yrkesgrupp. Den sociala aspekten kom fram i min undersökning där pedagogen B anser att en viktig aspekt som också tränas med samlingskåpet är att vänta på sin tur. Hon menar också att det är ganska svårt för småbarn. Jag vill påminna läsaren till situationen där barnen sitter i en halvcirkel framför ösamlingskåpetö och får vänta på sin tur för att välja en burk. När ett av barnen inte kan vänta så länge och tänker dra en burk, blir det av pedagogen hämtat och måste vänta såsom de andra barnen. En annan social aspekt som pedagogerna i mitt resultat tar upp är att barnen får gruppkänslan. Detta nås inte sist genom att sjunga gemensamt. Pedagogen B tar upp i intervjun att det också är en viktig del av det pedagogiska arbetet att varje barn får känna att bli sett. Detta når pedagogerna på småbarnsavdelning minst en gång dagligen, nämligen när de jobbar med samlingskåpet. Varje barn blir tilltalat med namn och uppmuntrat att välja ösinö burk. Detta syns tydligt i observationsfilmen.

M. Alexandersson (1998) resonerar om att den professionella läraren är en medveten lärare på grund av han analyserar och värderar olika handlingsalternativ utgående från sina egna kunskaper och erfarenheter för att sedan välja sättet som passar just den aktuella barngruppen och främjar barnens lärande på bästa sättet. Jag anser att ett bra exempel är just ösamlingskåpetö som pedagogerna B och C använder sig av och jag presenterade i resultatkapitlet. Att de kommit fram till att använda sig av skåpet och burkarna i syfte att främja barns allsidiga lärande har ju direkt med pedagogernas egna kunskaper och erfarenheter i småbarnsavdelningen att göra.

M. Ekholm (1998) betonar att lärarens huvuduppgift är att leda barnens och elevernas lärande. Vidare menar han att kunniga lärare har utforskat barnens inlärningsmönster. I kommunikationen mellan pedagogen C och barnet X, som jag tidigare berättat om, möter pedagogen barnet där det befinner sig i sin språkutveckling och försöker leda barnet ett steg vidare genom att upprepa det barnet sa och att göra en hel mening av barnets ett ords - mening. Ett exempel till, är när pedagogen A visar storbildsboken för barnen och börjar talar med barnen om vad som händer på illustrationen. Pedagogen A leder barnet vidare i sitt tänkande genom att ställa frågor. Barnet får nya insikter och därmed nya kunskaper. Pedagogen A ställer sedan också frågor till de två andra barn. Genom att rikta en fråga direkt till ett barn är det möjligt för pedagogen att ställa frågan så att den just passar det barnet. Jag vill även ta upp exemplet om avklädningssituationen. I den situationen blir lärarens huvuduppgift hur M. Ekholm uttrycker sig också tydligt. Pedagogen D leder barnet vidare i sitt lärande genom att hon berättar för det vilket plagg hon tar av och gör så för barnet en koppling mellan plagg och begrepp synligt. Fastän barnet inte kan prata än kan barnet lära sig redan ord och begrepp när de är kopplade till en konkret sak. Bakom en sådan koppling

ett föremål kan det finnas ett inlärningsmönster som finns också mellan den lilla svarta plastkatten som är gripbar och sangen som är abstrakt. När barnet X blir tillfrågat från pedagogen C vilket sång det blir, då kan barnet ser denna koppling och vet att det blir öLille kattö.

M. Alexandersson (1998) och även I. Carlgren (1998) anser att reflektion är viktigt när det gäller lärarprofessionalism. För M. Alexandersson är den kompetenta läraren en person som har förmågan att kunna reflektera på ett systematiskt sätt över sitt eget tänkande och sitt eget handlande. Han skiljer mellan fyra olika nivåer av reflektioner. För honom är den professionella läraren en medveten lärare som analyserar och värderar olika handlingsalternativ utgående från sina egna kunskaper och erfarenheter med syftet att välja det som främjar barnets kunskaper på bästa sätt. Medan M. Alexandersson poängterar på de olika nivåerna där reflexion kan ske, är för I. Carlgren de olika aspekter det viktigaste, läraren måste ta hänsyn till vid reflektionen. Hon menar att läraren i sin planering måste fundera kring förloppet av det planerade momentet men också tar hänsyn till mål och syfte med undervisningen, ramar, innehåll och form, liksom enskilda barn och hela barngruppen.

I. Carlgren hänvisar till att professionalism inte betyder att alla måste ha samma lösning utan det finns oändlig många tänkbara lösningar. I den reflekterande praktiken ser hon den stora fördelen att man utgår ifrån den komplexa undervisningsmetoden och att de olika aspekterna av planeringen är knytbara till olika teoretiska kunskaper av olika slag som läroplansteori, didaktik, social- och gruppsykologi samt språk- och kommunikationsteori. Huruvida lärarna reflekterar kring sitt arbetssätt framgår inte i mitt resultat på grund av att denna fråga inte ingick i min undersökning. Jag kan bara anta att det blir i alla fall reflektioner och diskussioner i arbetslaget på grund av det framgår i resultatet att hela förskolan har språkutveckling till mål. Det är troligtvis givet att de diskuterar sina mål, att de utvärderar sitt arbete och reflekterar med utgångspunkt i språkutvecklingen. I resultatet har kommit fram att pedagogen A har sin aktivitet väl planerat och förberett och hon pekar på att barnen lär sig i sociala sammanhang från varandra och från vuxna. Också här kan jag bara tänka mig att pedagogen A på något sätt måste reflektera om sitt eget arbete såsom om barns lärande för att kunna upplägga sin nästa öTrulleö ó stund så att barnets lärande främjas på bästa sätt. Jag menar att detta reflekterande anknyter till språk- och kommunikationsteori. Vidare anser jag att mycket som framkom i undersökningen kan knytas till läroplansteori när det gäller reflekterande såsom barnens möjlighet att kunna påverka sin vardag, att fånga barns intresse och att vara delaktiga.

Musik som pedagogiskt verktyg

Musikalisk och pedagogisk kompetens

S.-E. Holgersen (2008) framhåller att situationen i förskolans verksamhet i Sverige och de andra skandinaviska länderna idag är ofta så att pedagoger eller förskollärare med liten eller helt utan musikaliska kunskaper, eller musiker med liten eller utan pedagogisk utbildning ledar musikaliska aktiviteter. Situationen som S.-E. Holgersen beskriver, särskilt i avseende på förskollärarens musikaliska kunskaper, kan uppfattas att stå i motsats till läroplanens uppdrag som innehåller öatt skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse liksom med hjälp av tal- och skriftspråk utgör både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande. (Lpfö 98, s.6-7)

realiseringen angående musiskt arbete. Hon anser att en för musikundervisning i lärarutbildningarna fått allt mindre utrymme och hänvisar till att dagens lärarutbildning behöver musik och rörelse inte vara obligatoriska ämnen för blivande pedagoger i förskolan och skolan. I att man istället satsar på att den som har någon förutsättning ska välja att utbilda sig i musik i sin utbildning, ser hon faran att det är inte tillräckligt många som anser att de har förutsättningar för att söka sig till musikkurser. Vidare menar hon att det finns en stor risk att pedagogerna i verksamheterna alltmer överlåter den gemensamma sången och musikskapandet till den dag där öen specialistö finns tillgängligt. Här vill jag ta upp att pedagogen A använder sig av olika pedagogiska verktyg som drama, sagoläsning, rim och ramsor, sång och musik under arbetspasset gång. Hon har ingen musikalisk utbildning men hon gör ett väldigt bra jobb. I intervjun säger hon att sång och musik ger barnen rytmik, skapar glädje och gemenskap. Med dessa ord tar pedagogen upp några av läroplanens uppdrag och det blir tydligt att hon jobbar efter läroplanen. Hon använder sig av musik för att nå olika pedagogiska mål. Alltså använder hon sig medvetet av musik. Även pedagogerna B och C använder sig i aktiviteten i småbarnsavdelningen mycket av sång i syfte för att främja barns språkutveckling.

Men man kan ändå fråga sig vad som menas i läroplanen med öatt skapa och kommuniceraö med sång och musik. Man kan ju tänka som pedagog att man skapar musik genom att sjunga en sång och att man kommunicerar genom att sjunga. Men man kan även tolka läroplanens text att det menas med detta att pedagogerna skulle barnen ge möjlighet att skapa sin egen musik och sina egna sånger och att kommunicera och uttrycka sig med musik. På detta sätt kan de själva bli aktiva och använda sig inte sist av musik som ett av barnens tusen språk. Att ge barnen tillfälle att använda sig av musik i sist nämnda mening kommer inte till uttryck i pedagogernas handlande i mitt resultat som jag anser står i direkta samband med situationen som S.-E. Holgersen (2008) och B. Uddén (2004) beskriver.

Angående musikaliska kunskaper går J.-R. Bjørkvold (2005) ännu ett steg vidare än S.-E. Holgersen (2008) och kräver att lärarutbildningen görs om så att det musiska ska stå i fokus. Han pläderar för att alla lärarstudenter under hela första utbildningsåret bör ägna sig åt de musiska och skapande ämnen som bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse. J.-R. Bjørkvold menar att vi måste komma till insikt att ingen lärare kommer att lyckas utan förmågan till musisk förmedling. Han utgår ifrån att vi alla föddes som musiska människor och hävdar att ingen skola kan utveckla musiska elevers växande utan att det finns musiska lärare.

Pedagogen A säger i intervjun att hon jobbar med sång och musik för att barnen får möjlighet att möta språket med alla sinnen. Hon hänvisar till att rörelse till musiken förstärker budskapet och tränar motoriken. Pedagogen A menar att så länge man tycker det är roligt så länge lär man sig och att det därför är viktigt att erbjuda en varierad pedagogisk verksamhet. I resultatdelen tog jag upp att pedagogen A använder sig av olika pedagogiska verktyg som drama, sagoläsning, rim och ramsor sång och musik under arbetspassets gång och att dessa verktyg används på olika sätt. Medan det finns å ena sidan utrymme för barnen att reflektera, att prata om sina känslor och att uttrycka verbalt sina egna idéer och också för eget skapande när det gäller t ex att bygga meningar, finns det å andra sidan inget utrymme för barnen att utveckla sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter med hjälp av estetiska uttrycksformer som sång och musik och även dans och drama. Det är på grund av att pedagogerna A, B och C bara använder sig av färdiga sånger och rörelse under aktiviteterna. Detta, så menar jag, står i ett klart sammanhang med det dilemmat som härskar mellan läroplanen och lärarutbildningen som tagits upp av S.-E. Holgersen (2008), B. Uddén (2004) och J.-R. Bjørkvold (2005).

Sätt i pedagogiskt arbete

Vidare anser J.-R. Bjørkvold (2005) att alla barn behöver sången för att växa som människa och därför bör barnen få tillfälle att utveckla sig i detta område redan från början. Detta ser J.-R. Bjørkvold som en del av språk- och kommunikationsutvecklingen. Han ser sången som barnets första instrument med den egna kroppen som resonanslåda, sträng och stråke. I denna mening kan man konstatera att pedagogerna som ingick i min undersökning använder sig medvetet av detta instrument under sina aktiviteter för att främja språkutvecklingen. Det kommer fram i både observation och intervju. Under trollet öTrulleö o stunden sjunger pedagogen A tillsammans med barnen sången om hur öTrulleö uppfann prathjulet och pedagogerna B och C anstämmer tom flera sånger som t ex öLille kattö under samlingens gång.

I en annan punkt skiljer sig det som framkommit i min undersökning åt det som J.-R. Bjørkvold (2005) föreslår. Hur i ovan nämnda fall barnen inte får möjlighet att uttrycka sig och skapa med musik under båda aktiviteterna, Trollet öTrulleö o stunden och samlingen i småbarnsavdelningen. Detta står i motsats till det som J.-R. Bjørkvold rekommenderar. Han menar att trumman eller andra rytminstrument är barnens andra instrument som kan t ex komma till användning i kombination med sång och lek. Han rekommenderar att barnen skulle få möjlighet att använda trumman och andra rytminstrument redan tidigt i det fria leken och i vuxenstyrda aktiviteter. Han ger också råd hur trumman kan användas. Den skulle knytas ihop med tal, sång, dans och lek där det styrande är pulsen i barnens tal och sång. Han rekommenderar att barnen inte skulle använda trumpinnar utan händerna vid trummande så att kroppskontakten är given. Också trummande på kroppen förespråkas och det hänvisas att det också kan vara spännande för barnen att spela till inspelad musik och få stöd genom en professionell puls. Det kan konstateras att pedagogerna i min undersökning inte använder sig av musik som pedagogisk verktyg i syfte för att barn får leka sig framåt med detta medel genom att t ex får utforska musikinstrument som trumman för att hitta sitt eget sätt att uttrycka sig och att skapa sin egen musik. Detta står också i motsats till det som H. Don Lind (2007) tar upp när hon hänvisar till att barnen behöver få möjlighet att prova sig fram, skapa, laborera och experimentera, leka och dramatisera för att frigöra fantasin och vidga vyer. Jag drar slutsatsen att pedagogerna i min undersökning inte ser att användningen av musik i detta avseende kan främja barns förmåga att tänka fritt och självständigt och att ha tillgång till sin fantasi som enligt H. Don Lind kan bli en viktig personlig tillgång i livet.

Däremot stämmer de musikaktiviteter som sker i min undersökning överens med det som B. Uddén (2004) förespråkar. Hon poängterar att förskolebarn lär sig på ett muntlig och kroppslig sätt och att visor och rytmisk lek används i avseende för att lära sig tala och förstå tillvaron. Att mina respondenter berättar att de använder sig av musik i syfte att främja barns språkutveckling visar att de är medveten om detta. Vidare anser B. Uddén att musikaktiviteter med barn stimulerar hela hjärnan. Hon hänvisar till att det musiska tillhör de två lägre nivåer av människans hjärna och att de nivåerna styrs av rörelse och känslor. Det tredje hjärnnivå som är tanke och språkhjärna behöver stimulans av de lägre nivåer för att mogna. Den aspekten tas inte upp av de medverkande i min studie. Det pekar på att de inte är medvetna om denna väsentliga effekt av musikens användning.

I observationsfilmen syns att barnen är glada och har roligt när de tillsammans med pedagogen A får sjunga låten om hur öTrulleö uppfann prathjulet. I intervjun säger pedagogen A att hon bland annat använder sig av musik för att skapa glädje och gemenskap och menar vidare att så länge man tycker det är roligt så länge lär man sig. Även videosekvensen av

att barnen tycker om att sjunga och att de blir glada
n verkar välja de burkarna som innehåller ett föremål
som öms mör med en sång. Pedagogerna B säger i intervjun att sjunga gemensamt ger
glädje och att de flesta barn gillar att sjunga. Pedagogen C menar att varför de använder sig av
sång under samlingen är att det inte minst är för att barnen har kul med sång. Detta står i
likhet med det som U. Jederlund (2002) anser är det viktigaste i användningen av musik i
pedagogiska sammanhang, nämligen musikens egenvärde. Centralt för U. Jederlund är att
barn och vuxna med olika ursprung och förutsättningar kan utvecklas tillsammans i musiken,
ha roligt och må bra. Han hänvisar till att i en sådan miljö kan utveckling ske inom olika
område som t ex språket. Detta står i likhet med det som pedagogen A säger som ovan nämns
och man kan konstatera att hon använder sig medvetet av musik för att skapa en miljö där
lärande kan ske.

En medveten musisk barnpedagog

Som redan tagits upp i bakgrunden, ska den musiska barnpedagogen främja barnens eller med
J.-R. Bjørkvolds (2005) ord det ömusiska människans lärande. För J.-R. Bjørkvold är
människan musisk från början. Den ömusiska människan kännetecknas av ett vidöppet
spontant lekande och lärande och den uttrycker sina upplevelser och gestaltar världen i
musisk lek och skapande. B. Uddéns (2004) definition av en medveten musisk pedagog är att
det handlar sig om en pedagog som bygger in visan med rörelselek och dans i vardagsarbetet.
Hon menar att musikens och sångens sociala funktioner som att skapa glädje och gemenskap
samt musisk lekstimulans för att stärka barnens talspråk är central för den musiska pedagogen
och hänvisar till att pedagogens eget deltagande i aktiviteten är av största vikt för att vara
barnens förebild i sång och musikleken. Det kan säga att detta stämmer överens med det
agerande av pedagogerna A, B och C i min undersökning. Pedagogen ledar sångarna och gör
handklappningar respektive rörelser till sånger eller nonsensrim så att barnen kan göra efter. I
både observationer och intervjuer blir det dessutom tydligt att pedagogerna använder sig av
musik för att skapa glädje, gemenskap samt musiskt lekstimulans. I detta avseende kan
konstateras att pedagogerna i min studie är medvetna musiska barnpedagoger.

Tittar man däremot till det som H. Don Lind (2007) i detta samband talar om, nämligen
improvisationens, fantasins, lekens och eget skapandets avgörande roll, måste jag säga att
pedagogerna i min undersökning inte handlar medvetet i detta avseende. H. Don Lind menar
att det är en utmaning för pedagogen att skapa utrymme för barnen där de kan prova sig fram,
skapa, laborera och experimentera, leka och dramatisera inom fasta och trygga ramar. I
resultatet av min undersökning blir det tydligt att pedagogerna inte skapar detta utrymme för
barnen när det gäller användning av musik.

Slutsatser och avhandlingens bidrag

M. Kusima och A. Sandberg (2005) hänvisar till att det inte finns någon information i den
egna studien huruvida informanter förhåller sig i praktiken till sina svar och anser att det
också måste göras intervjuer och observationer för att fånga begreppen professionalism i
praktiken. Här kan man placera bidraget av min studie som belyser yrkespersoners konkreta
handlande i en pedagogisk verksamhet. Genom användning av observationer visas det

er även tanken som ligger bakom det handlande. Min sm i praktiken.

Efter jag har diskuterat resultatet mot den bakgrunden kan jag konstatera att pedagogerna som ingår i min studie jobbar på ett professionellt sätt. Det kommer tydlig fram att de vet vad de gör och varför. När det gäller M. Ekholms (1998) professionaliseringsgrader så motsvarar det första professionaliseringsgraden som är den specifika kunskapsgrunden.

På grund av det inte finns någon obligatorisk musisk utbildning inom lärarutbildningen har lärarna ute i verksamheter inte den kompetensen i sång och musik och i de andra musiska och skapande ämnen som bild, drama, rytmik, dans och rörelse som egentligen krävs för att ge barnen omfattande möjlighet att uttrycka sig med dessa musiska element.

Det kan konstateras att pedagogerna som ingår i min undersökning inte använder sig av musik som pedagogiskt verktyg i syfte att barn får leka sig framåt med detta medel genom att utforska musikinstrument som trumman för att hitta sitt eget sätt att uttrycka sig och att skapa sin egen musik. Däremot använder sig mina respondenter medvetet av musik som pedagogiskt verktyg i syfte att främja barnens språkutveckling, för att skapa glädje och gemenskap, för att lära in saker och ting genom t ex att använda sig av sånger där man kan lära sig färger. Också fin - och grovmotorik samt kroppsuppfattning tränas med sång och rörelse.

Förslag till fortsatt forskning

Undersökningen genomfördes i en förskola. Resultatet av studien kan bara ses som representativ för yrkesgruppen i den undersökta verksamheten. Det skulle vara intressant att genomföra likadana fältstudier i fler av Sveriges förskolor för att kunna jämföra resultaten.

Under forskningsprocessen upplevde jag att många pedagoger i förskolans verksamhet tar sin professionella yrkesroll på stort ansvar. M. Ekholm (1998) hänvisar till att läraryrket har en otydlig laddning när det gäller den specifika kunskapsgrunden för yrket som gör att omgivningen ofta inte förstår det unika i läraryrket. Det skulle vara av intresse att belysa hur olika individer i vårt samhälle ser på förskollärarens yrkesroll. Handlar det bara om barnpassning eller snarare om pedagogisk verksamhet?

Bjørkvold, J.-R. (2005). *Den musiska människan*. Stockholm: Runa.

Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken ó för småsakliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Fagius, G. (2007). Barn och sång ó om rösten, sångarna och vägen dit. I H. Don Lind (Red.), *Musik och rörelse hör ihop* (pp. 90-99) Lund: Studentlitteratur.

Heikkilä, M. (2006). *Kommunikativa resurser för lärande ó Barns gester, blickar och tal i tre skolmiljöer*. Uppsala: Uppsala University Library.

Humanistisk ó Samhällsvetenskapliga Forskningsrådets Etikkommitté (1996). *Etik ó God praxis för forskning med video*.

Jederlund, U. (2002). *Musik och språk*. Stockholm: Runa.

Kusima, M., & Sandberg, A. (2005). *Teachers' and Student Teachers' Thoughts about Professionalism*. Paper presented at the 15th European Conference on Quality in Early Childhood Education (EECERA). Young Children as Citizens: Identity, Belonging, Participation. 31st Aug-3rd Sept, Dublin, Ireland.

Läraryrkesförbundet (1998). Lärarprofessionalism ó om professionella lärare. I M. Alexandersson (Red.), *Profession och reflexion* (pp. 32-43). Stockholm: Författaren.

Läraryrkesförbundet (1998). Lärarprofessionalism ó om professionella lärare. I I. Carlgren (Red.), *Professionalism som reflektion i lärares arbete* (pp. 20-31). Stockholm: Författaren.

Läraryrkesförbundet (1998). Lärarprofessionalism ó om professionella lärare. I G. Colnerud (Red.), *Yrkesetiska aspekter på lärarprofessionalism* (pp. 60-77). Stockholm: Författaren.

Läraryrkesförbundet (1998). Lärarprofessionalism ó om professionella lärare. I M. Ekholm (Red.), *Lärare, professionalitet och yrkeskvalitet* (pp. 6-19). Stockholm: Författaren.

Läraryrkesförbundet (1998). Lärarprofessionalism ó om professionella lärare. I K. Granström (Red.), *Om svårigheten att tacka ja till professionell utveckling Lärare* (pp. 44-59). Stockholm: Författaren.

Marshall, C. & Rossman, G. (1999). *Designing qualitative research*. USA: Sage Publications.

Merriam, S. B. (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Uddén, B. (2004). *Tanke ó Visa ó Språk - Musisk pedagogik med barn*. Lund: Studentlitteratur.

Utbildningsdepartementet (2001). *Lpfö 98. Läroplan för förskolan*. Stockholm: Skolverket.

PDF Complete
Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

ka principier inom humanistisk- samhällsvetenskaplig

Internet:

Music Education for young Children in Scandinavia: Policy, Philosophy, or Wishful Thinking?

Sven-Eric Holgersen

Vol. 109, No. 3, January/February 2008

Pages 47-54

Department of Curriculum Research and Music Education, University of Aarhus, Copenhagen, Denmark

Heldref Publications 2008

www.heldref-publications.metapress.com/index/H3150J151370P642.pdf

Professionale Competence Evaluation

William C. McGaghie

Educational Researcher Vol.20, No.1. (Jan-Feb.,1991), pp.3-9.

Stable URL:

<http://links.jstor.org/sici?sici=0013->

189X%28199101%2F02%2920%3A1%3C3%3APCE%3E2.0C0%3B2-G